

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ЕВРОПЕЙСКИ ПАРЛАМЕНТ

СЪВЕТ

Брюксел, 25 април 2024 г.
(OR. en)

2023/0397(COD)

PE-CONS 80/24

ELARG 41
COWEB 53
FIN 360
CADREFIN 72
ECOFIN 423
BUDGET 27
RESPR 12
CODEC 1045

ЗАКОНОДАТЕЛНИ АКТОВЕ И ДРУГИ ПРАВНИ ИНСТРУМЕНТИ

Относно: РЕГЛАМЕНТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА за създаване на Инструмента за реформи и растеж за Западните Балкани

РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2024/...
НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

от ...

за създаване на Инструмента за реформи и растеж за Западните Балкани

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взеха предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 212 и член 322, параграф 1 от него,

като взеха предвид предложението на Европейската комисия,

като взеха предвид становището на Сметната палата¹,

в съответствие с обикновената законодателна процедура²,

¹ Становище от 30 януари 2024 г. (все още непубликувано в Официален вестник).

² Позиция на Европейския парламент от 24 април 2024 г. (все още непубликувана в Официален вестник) и решение на Съвета от ...

като имат предвид, че:

- (1) Съюзът се основава на ценностите, посочени в член 2 от Договора за Европейския съюз (ДЕС), които включват демокрацията, върховенството на закона и зачитането на правата на човека. Тези ценности са част от критериите за присъединяване, които са установени на срещата на Европейския съвет през юни 1993 г. в Копенхаген (наричани по-нататък „критериите от Копенхаген“) и представляват условията за членство в Съюза.
- (2) Процесът на разширяване се основава на установени критерии, на справедливи и строги условия и на принципа на собствените заслуги. От съществено значение продължава да бъде твърдият ангажимент за подход, при който се дава приоритет на основните въпроси, което изисква силен акцент върху принципите на правовата държава, основните права, функционирането на демократичните институции и реформата на публичната администрация, както и върху икономическите критерии. Напредъкът зависи от това дали бенефициерите изпълняват необходимите реформи за привеждане в съответствие с достиженията на правото на Съюза. Регионалното сътрудничество и добросъседските отношения продължават да бъдат съществен елемент от процеса на разширяване.
- (3) Агресивната война на Русия срещу Украйна показва още, че разширяването е геостратегическа инвестиция в мира, сигурността и стабилността. Като припомня пълния и недвусмислен ангажимент на Съюза към перспективата за членство на Западните Балкани в Съюза, ориентацията и ангажиментът на партньорите от Западните Балкани към Съюза са силен израз на техния стратегически избор и място в общност на ценности. Пътят на партньорите от Западните Балкани към ЕС трябва да бъде твърдо обвързан с постигането на осезаем и конкретен напредък в реформите.

- (4) В общ интерес на Съюза и партньорите му от Западните Балкани, а именно Албания, Босна и Херцеговина, Косово*, Черна гора, Северна Македония и Сърбия („бенефициерите“), е да се постигне напредък в усилията за реформиране на политическите, правните и икономическите системи на тези партньори с оглед на бъдещото им членство в Съюза и да се подкрепи процесът на присъединяването им. Перспективата за членство в Съюза има мощна преобразуваща сила, тъй като предполага извършването на положителни демократични, политически, икономически и социални промени.
- (5) Необходимо е да се представят някои от предимствата на членството в Съюза преди присъединяването. Икономическата конвергенция е в основата на тези ползи. Понастоящем равнището на конвергенцията на Западните Балкани по отношение на БВП на глава от населението, изразен в стандарти на покупателната способност, остава ниско — между 30% и 50% от средното за Съюза, и не отбелязва достатъчно бърз напредък.
- (6) За да се намалят тези различия, в съобщението си от 8 ноември 2023 г., озаглавено „Нов план за растеж за Западните Балкани“, Комисията представи нов план за растеж за Западните Балкани, основан на четири стълба: а) засилване на интеграцията с единния пазар на ЕС; б) засилване на регионалната икономическа интеграция въз основа на правилата и стандартите на ЕС чрез пълно прилагане на съществуващия план за действие за общ регионален пазар; в) задълбочаване на реформите, насочени към ускоряване на растежа в региона, насърчаване на икономическата конвергенция и укрепване на регионалната стабилност; и г) създаване на нов финансов инструмент: Инструмент за реформи и растеж за Западните Балкани (наричан по-нататък „Инструментът“).

* Това название не засяга позициите по отношение на статута и е съобразено с Резолюция 1244/1999 на Съвета за сигурност на ООН и становището на Международния съд относно обявяването на независимост от страна на Косово.

- (7) Изпълнението на новия план за растеж за Западните Балкани изисква увеличаване на финансирането в рамките на специален нов финансов инструмент — Инструмента, за да се подпомогне регионът в осъществяването на реформите за устойчив икономически растеж, регионалната интеграция и общия регионален пазар.
- (8) За да постигнат целите на новия план за растеж за Западните Балкани, с оглед на областите за инвестиции следва да се постави специален акцент върху секторите, които биха могли да функционират като ключови мултиплициращи фактори на социалното и икономическото развитие: свързаност, включително устойчив транспорт, декарбонизация, енергетика, екологичен и цифров преход, а също и образование и развитие на уменията, като се обръща специално внимание на младежите.
- (9) Устойчивата транспортна инфраструктура е от съществено значение за подобряване на свързаността между бенефициерите и със Съюза. Тя следва да допринесе за интеграцията на Западните Балкани в Съюза. В предложението си за преразглеждане на трансевропейската транспортна мрежа (TEN-T) Комисията включи нов коридор, пресичащ региона на Западните Балкани (коридор „Западни Балкани — Източно Средиземноморие“). Мрежата TEN-T е отправна точка за финансиране на устойчива транспортна инфраструктура в този регион, включително за екологосъобразни транспортни средства, например железниците.

- (10) Инструментът следва да подкрепя инвестиции и реформи, които насърчават пътя на бенефициерите към цифровата трансформация на икономиката и обществото в съответствие с визията на Съюза за 2030 г., представена в съобщението на Комисията от 9 март 2021 г., озаглавено „Цифров компас до 2030 г.: Европейският път за цифровото десетилетие“, като насърчава приобщаващата цифрова икономика, която е от полза за всички граждани. Инструментът следва да има за цел да улесни постигането от страна на бенефициерите на общите цели и цифровите цели по отношение на Съюза. Както е посочено от Комисията в нейното съобщение от 15 юни 2023 г., озаглавено „Изпълнение на Инструментариум на ЕС за киберсигурност на 5G технологиите“, Инструментариумът на ЕС за киберсигурност на 5G технологиите следва да бъде отправна точка за финансирането от Съюза, за да се гарантира сигурността, издръжливостта и защитата на целостта на проектите за цифрова инфраструктура в региона.
- (11) Подкрепата по линия на Инструмента следва да се предоставя с цел постигане на общите и специфичните цели въз основа на установени критерии и с ясни условия за плащане. Тези общи и специфични цели следва да се преследват по взаимно укрепващ начин. Инструментът следва да подкрепя процеса на разширяване, като ускорява постигането на съответствие с ценностите, законите, правилата, стандартите, политиките и практиките на Съюза („достигания на правото“), с оглед на членството в Съюза, ускорява регионалната икономическа интеграция и постепенното интегриране на бенефициерите в единния пазар на Съюза и ускорява тяхното социално-икономическо сближаване със Съюза. Инструментът следва също така да насърчава регионалното сътрудничество, добросъседските отношения, както и помирението и уреждането на спорове.

- (12) В допълнение към засилването на социално-икономическото сближаване Инструментът следва да спомогне и за ускоряване на реформите, свързани с основите на процеса на разширяване, включително върховенството на закона, основните права, *inter alia*, правата на лицата, принадлежащи към малцинства, включително националните малцинства и ромите, както и правата на лесбийките, гейовете, бисексуалните, транссексуалните и интерсексуалните лица (ЛГБТИ). Той следва също така да подобри функционирането на демократичните институции и публичните администрации; обществените поръчки, контрола на държавните помощи и управлението на публичните финанси; борбата с всички форми на корупцията и организираната престъпност; качествено образование и обучение, както и политиките за заетост; целите на региона в областта на екологичния преход, климата и околната среда.
- (13) Подкрепата на Съюза по линия на Инструмента следва да допълва двустранната и регионалната подкрепа, предоставяна съгласно Регламент (ЕС) 2021/1529 на Европейския парламент и на Съвета³, която продължава да бъде основният инструмент за подготовка на бенефициерите за членство в Съюза, като по възможност се използват вече съществуващите механизми и структури и се постига оптимално полезно взаимодействие. Подходът следва да се основава на съществуващата методика за разширяване, по-специално преразгледаната методика за 2020 г., представена от Комисията в нейното съобщение от 5 февруари 2020 г., озаглавено „Засилване на процеса на разширяване – надеждна перспектива за членство в ЕС за Западните Балкани“, и Икономическия и инвестиционен план за Западните Балкани, приет от Комисията на 6 октомври 2020 г.

³ Регламент (ЕС) 2021/1529 на Европейския парламент и на Съвета от 15 септември 2021 г. за създаване на Инструмент за предприсъединителна помощ (ИПП III) (ОВ L 330, 20.9.2021 г., стр. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1529/oj>).

- (14) Инструментът следва да допълва съществуващия икономически и финансов диалог, без да се излага на риск неговият обхват, като по този начин се засилва икономическата интеграция и подготовката за многостранното наблюдение на икономическите политики от страна на Съюза.
- (15) Инструментът следва да насърчава развитието на принципи за ефективност, като се спазва принципът на добавяне и взаимно допълване с подкрепата, предоставяна в рамките на други програми и инструменти на Съюза, и като се цели недопускане на дублиране и гарантиране на полезни взаимодействия между помощта по настоящия регламент и друга помощ, включително интегрирани финансови пакети, които обхващат износа и финансирането за развитие, предоставяна от Съюза, държавите членки, трети държави, многостранни и регионални организации и субекти.
- (16) В съответствие с принципа на приобщаващи партньорства Комисията следва да се стреми да гарантира, че със съответните заинтересовани страни в бенефициерите, включително парламентите, местните и регионалните органи на бенефициерите, социалните партньори и организациите на гражданското общество, са проведени надлежни консултации и че те разполагат със своевременен достъп до подходяща информация, чрез която да имат възможност да играят значима роля по време на проектирането и изпълнението на програмите и свързаните процеси на мониторинг.

- (17) В подкрепа на целите на настоящия механизъм, както и за да се укрепи съответният капацитет на бенефициерите за изпълнение на програмите за реформи, следва да продължат да се предоставят специално адаптирана и целенасочена техническа помощ и помощ за трансгранично сътрудничество.
- (18) Инструментът следва да гарантира съгласуваност и подкрепа за общите цели на външната дейност на Съюза, определени в член 21 от ДЕС, включително зачитането на основните права, залегнали в Хартата на основните права на Европейския съюз. Той следва по-специално да гарантира защитата и насърчаването на правата на човека, както и върховенството на закона.
- (19) Инструментът следва да стимулира иновациите, научните изследвания и сътрудничеството между академичните институции и промишлеността в подкрепа на екологичния и цифровия преход, като насърчава местната промишленост със специален акцент върху местните микро-, малки и средни предприятия и стартиращи предприятия;
- (20) Бенефициерите следва да демонстрират надежден ангажимент към европейските ценности, включително чрез привеждането им в съответствие с общата външна политика и политика на сигурност на Съюза, в това число ограничителните мерки на Съюза.
- (21) При изпълнението на Инструмента следва да се вземат предвид стратегическата автономност на Съюза и стратегическите интереси на Съюза и неговите държави членки, както и ценностите, на които се основава Съюзът.

- (22) Дейностите в рамките на Инструмента следва да подкрепят напредъка към социалните, климатичните и екологичните стандарти на Съюза и да допринасят за постигането на целите на ООН за устойчиво развитие, Парижкото споразумение, прието съгласно Рамковата конвенция на ООН по изменението на климата, Конвенцията на ООН за биологичното разнообразие и Конвенцията на ООН за борба с опустиняването и следва да не допринася за влошаване на състоянието на околната среда, нито да причинява вреди на околната среда или климата. Мерките, финансирани по линия на Инструмента, следва да са в съответствие с плановете на бенефициерите в областта на енергетиката и климата, техния национално определен принос и амбицията им да постигнат неутралност по отношение на климата до 2050 г. Инструментът следва да допринесе за действията за смекчаване на последиците от изменението на климата и за способността за адаптиране към неблагоприятните последици от това, както и да насърчи издръжливостта спрямо изменението на климата. По-специално финансирането по линия на Инструмента следва да насърчава прехода към декарбонизирана, неутрална по отношение на климата, устойчива на изменението на климата и кръгова икономика.

- (23) Прилагането на настоящия регламент следва да се ръководи от принципите на равенство и недискриминация, както са разработени в стратегиите на Съюза за равенство. С него следва да се насърчава и засилва равенството между половете и интегрирането на принципа на равенство между половете, да се гарантират съдържателното участие на жените в процесите на вземане на решения и овластяването на жените и момичетата и да се защитават и насърчават правата на жените и момичетата, както и да се предотвратяват насилието над жени и домашното насилие и да се води борба с тези видове насилие, като се взимат предвид съответните планове за действие на ЕС относно равенството между половете и съответните заключения на Съвета и международни конвенции. Освен това настоящият регламент следва да се прилага при пълно зачитане на Европейския съдебен акт на социалните права, включително по отношение на закрилата за децата и трудовите права. Изпълнението на Инструмента следва да бъде в съответствие с Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания⁴ и нейния протокол и да се гарантира достъпността на предоставените по линия на Инструмента инвестиции и техническа помощ в съответствие с Директива (ЕС) 2019/882 на Европейския парламент и на Съвета⁵.
- (24) Настоящият регламент следва да насърчава Зелената програма за Западните Балкани, включена в съобщението на Комисията от 6 октомври 2020 г., озаглавено „Икономически и инвестиционен план за Западните Балкани“, чрез засилено опазване и възстановяване на околната среда, допринасяне за смекчаването на последиците от изменението на климата и повишаване на издръжливостта спрямо тях и ускоряване на прехода към нисковъглеродна икономика.

⁴ ОВ L 23, 27.1.2010 г., стр. 35.

⁵ Директива (ЕС) 2019/882 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2019 г. за изискванията за достъпност на продукти и услуги (ОВ L 151, 7.6.2019 г., стр. 70, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/882/oj>).

- (25) Предвид Европейския зелен пакт като европейска стратегия за устойчив растеж и значението на постигането на целите, свързани с климата и биологичното разнообразие, в съответствие с ангажиментите, поети в Междунституционалното споразумение, Инструментът следва да допринесе за постигането на общата цел 30% от бюджетните разходи на Съюза да подкрепят целите, свързани с климата, и 7,5% през 2024 г. и 10% през 2026 г. и 2027 г. за целите, свързани с биологичното разнообразие. Най-малко 37% от неподлежащата на връщане финансова подкрепа, предоставяна чрез Инвестиционната рамка за Западните Балкани (ИРЗБ), следва да бъде съобразена с целите в областта на климата. Тази сума следва да се изчислява, като се използват маркерите от Рио в съответствие със задължението за докладване пред ОИСР на международното финансиране от страна на ЕС в областта на изменението на климата, както и други международни споразумения или рамки. Още през юни 2025 г. коефициентите на ЕС в областта на климата, приложими за всички програми по многогодишната финансова рамка (МФР) за периода 2021 – 2027 г. и определени в работния документ на службите на Комисията, озаглавен „Архитектура за интегриране на въпросите за климата в многогодишната финансова рамка за периода 2021 – 2027 г.“ (SWD (2022)225), ще се прилагат и за разходите в областта на климата по функция 6 на МФР („Съседните региони и светът“). Инструментът ще бъде приведен в съответствие с подхода на други инструменти по функция 6, включително Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП III), за да се гарантира последователно докладване в областта на климата в региона. Инструментът следва да оказва подкрепа за дейности, които се осъществяват при пълно спазване на стандартите и приоритетите на Съюза в областта на климата и околната среда и на принципа за ненанасяне на значителни вреди по смисъла на член 17 от Регламент (ЕС) 2020/852 на Европейския парламент и на Съвета⁶.

⁶ Регламент (ЕС) 2020/852 на Европейския парламент и на Съвета от 18 юни 2020 г. за създаване на рамка за улесняване на устойчивите инвестиции и за изменение на Регламент (ЕС) 2019/2088 (ОВ L 198, 22.6.2020 г., стр. 13, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2020/852/oj>).

- (26) Комисията, в сътрудничество с държавите членки и бенефициерите, следва да гарантира спазването, съгласуваността, последователността и взаимното допълване, както и по-висока прозрачност и отчетност при предоставянето на помощта, включително чрез прилагане на подходящи системи за вътрешен контрол и политики за борба с измамите. Подкрепата по линия на Инструмента следва да се предоставя при предварителните условия, че всеки от бенефициерите поддържа и зачита ефективните демократични механизми, включително многопартийната парламентарна система, свободните и честни избори, плуралистичните медии, независимата съдебна власт и върховенството на закона, както и да гарантира зачитането на всички задължения, свързани с правата на човека, включително правата на лицата, принадлежащи към малцинства. Друго предварително условие следва да бъде Сърбия и Косово да се ангажират конструктивно с постигането на измерим напредък и осезаеми резултати по отношение на нормализирането на отношенията си, за да изпълнят изцяло всички свои съответни задължения, произтичащи от Споразумението относно пътя към нормализиране на отношенията и приложението към него относно изпълнението му, както и от всички предишни споразумения за диалог, и да започнат преговори по Всеобхватното споразумение за нормализиране на отношенията.
- (27) Общият максимален размер на подкрепата от Съюза чрез Инструмента следва да бъде 6 милиарда евро по текущи цени за периода 2024 — 2027 г., от които до 2 милиарда евро под формата на неподлежаща на връщане подкрепа и 4 милиарда евро под формата на финансова помощ чрез преференциални заеми, предоставени от Съюза и осигурени от провизираните 2 милиарда евро. Най-малко половината от общата сума следва да бъде разпределена чрез ИРЗБ, включително цялата сума на неподлежащата на връщане подкрепа, след като се приспаднат 1,5% за техническа и административна помощ и сумите, необходими за провизиране на заемите.

- (28) С настоящия регламент се определя финансов пакет за цялата продължителност на Инструмента, който представлява основната референтна сума — по смисъла на точка 18 от Междуинституционалното споразумение от 16 декември 2020 г. между Европейския парламент, Съвета на Европейския съюз и Европейската комисия относно бюджетната дисциплина, сътрудничеството по бюджетни въпроси и доброто финансово управление и относно новите собствени ресурси, включително пътна карта за въвеждането на нови собствени ресурси⁷ за Европейския парламент и за Съвета в рамките на годишната бюджетна процедура.

⁷ OB L 433 I, 22.12.2020 г., стр. 28, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/agree_interinstit/2020/1222/oj?locale=bg#.

- (29) Финансовото задължение от заеми по Инструмента не следва да бъде подкрепяно чрез гаранцията за външна дейност чрез дерогация от член 31, параграф 3, второ изречение от Регламент (ЕС) 2021/947 на Европейския парламент и на Съвета⁸. Подкрепата под формата на заеми по линия на Инструмента следва да представлява финансова помощ по смисъла на член 220, параграф 1 от Регламент (ЕС, Евратом) 2018/1046⁹ („Финансовия регламент“). Индикативният размер на финансирането за всеки бенефициер следва да бъде изчислен въз основа на формулата, посочена в приложението, като се комбинират делът на населението на даден бенефициер спрямо общото население на региона на Западните Балкани и средният БВП на глава от населението за региона на Западните Балкани спрямо БВП на глава от населението на съответния бенефициер, с тегловен коефициент съответно 60% и 40%. Ако условията за плащане на средствата не са изпълнени, Комисията следва да може да преразпредели част от сумата или цялата сума сред другите бенефициери.

⁸ Регламент (ЕС) 2021/947 на Европейския парламент и на Съвета от 9 юни 2021 г. за създаване на Инструмента за съседство, сътрудничество за развитие и международно сътрудничество — Глобална Европа, за изменение и отмяна на Решение № 466/2014/ЕС на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Регламент (ЕС) 2017/1601 на Европейския парламент и на Съвета и на Регламент (ЕО, Евратом) № 480/2009 на Съвета (ОВ L 209, 14.6.2021 г., стр. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/947/oj>, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32021R0947>).

⁹ Регламент (ЕС, Евратом) 2018/1046 на Европейския парламент и на Съвета от 18 юли 2018 г. за финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза, за изменение на регламенти (ЕС) № 1296/2013, (ЕС) № 1301/2013, (ЕС) № 1303/2013, (ЕС) № 1304/2013, (ЕС) № 1309/2013, (ЕС) № 1316/2013, (ЕС) № 223/2014 и (ЕС) № 283/2014 и на Решение № 541/2014/ЕС и за отмяна на Регламент (ЕС, Евратом) № 966/2012 (ОВ L 193, 30.7.2018 г., стр. 1, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2018/1046/oj?locale=bg>).

- (30) Към настоящия регламент следва да се прилагат хоризонталните финансови правила, приети от Европейския парламент и Съвета на основание член 322 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС). Тези правила са установени във Финансовия регламент и определят по-специално процедурата за съставяне и изпълнение на бюджета чрез безвъзмездни средства, поръчки, непряко управление, финансова помощ, операции за смесено финансиране и възстановяване на разходите на външни експерти и предвиждат проверки по отношение на отговорността на финансовите участници.
- (31) Когато е целесъобразно, следва да се предвидят ограничения относно допустимостта за участие в процедурите за възлагане на обществени поръчки или предоставяне на безвъзмездни средства по Инструмента поради специфичния характер на дейността или когато дейността засяга сигурността или обществения ред.
- (32) За да се осигури ефективното изпълнение на Инструмента, включително да се улесни интегрирането на бенефициерите в европейските вериги на стойността, всички доставки и материали, финансирани и доставяни по Инструмента, следва да произхождат от държавите членки, бенефициерите, държавите кандидатки и договарящите се страни по Споразумението за Европейското икономическо пространство, както и държавите, които предоставят на бенефициерите равнище на подкрепа, сравнимо с предоставеното от Съюза, като се взема предвид размерът на тяхната икономика, и за които Комисията е установила реципрочен достъп до външна помощ в бенефициерите, освен ако доставките и материалите не могат да бъдат закупени при разумни условия в нито една от тези държави.

- (33) Като се спазва принципът, че бюджетът на Съюза се определя ежегодно, следва да се осигури възможността за прилагане на гъвкавите възможности съгласно Финансовия регламент за други политики, по-специално пренасяне и преразпределяне на средства, за да се гарантира ефективното използване на средствата на Съюза, като по този начин максимално се увеличат наличните средства на Съюза по Инструмента.
- (34) Изпълнението на Инструмента следва да бъде подкрепено от съгласуван и приоритизиран набор от целенасочени реформи и свързани с инвестициите приоритети във всеки бенефициер (програмата за реформи), които осигуряват рамка за стимулиране на приобщаващия устойчив социално-икономическия растеж, ясно формулирана и съгласувана с изискванията за присъединяване към Съюза и основите на процеса на разширяване. Програмата за реформи ще служи като всеобхватна рамка за постигане на целите на Инструмента. Програмата за реформи следва да се изготви при непосредствени консултации със съответните заинтересовани страни, включително парламентите на бенефициерите, местните и регионалните представителни служби и органи, социалните партньори и организациите на гражданското общество, а техният принос следва да бъде отразен в програмите за реформи.
- (35) Предоставянето на подкрепата от Съюза следва да зависи от спазването на условията за плащане и от измеримия напредък в изпълнението на реформите, заложи в програмите за реформи, оценени и официално одобрени от Комисията. Отпускането на средствата следва да бъде структурирано по подходящ начин, който отразява целите на Инструмента.

- (36) Програмите за реформи следва да включват целенасочени мерки за реформи и приоритетни инвестиционни области, както и условия за плащане под формата на измерими качествени и количествени етапи, които показват задоволителен напредък или завършване на тези мерки, и индикативен график за изпълнението на тези мерки. Програмите за реформи следва да включват и предварителен списък на планираните инвестиционни проекти, предназначени за финансиране по линия на ИРЗБ. Тези етапи следва да бъдат планирани най-късно до 31 август 2027 г., въпреки че следва да бъде възможно цялостното завършване на мерките, за които се отнасят тези етапи, да продължи след 2027 г., но не по-късно от 31 декември 2028 г.
- (37) Програмите за реформи следва да съдържат обяснение на системата на бенефициера за ефективно предотвратяване, разкриване и коригиране на нередности, корупция, включително корупция на високо равнище, измами и конфликти на интереси при използването на средствата по линия на Инструмента и мерки за недопускане на двойно финансиране от Инструмента и други програми на Съюза, както и от други донори.
- (38) Програмите за реформи следва да включват обяснение на начина, по който се очаква мерките да допринесат за целите в областта на климата и околната среда, принципа за ненанасяне на значителни вреди и цифровата трансформация.

- (39) Мерките по програмите за реформи следва да допринесат за подобряване на ефикасното управление на публичните финанси и на системата за контрол, изпирането на пари, избягването на данъци, отклонението от данъчно облагане, измамите и организираната престъпност, както и за ефективна система за контрол на държавните помощи, с цел да се осигурят справедливи условия за всички предприятия. Такива мерки следва да бъдат приложени от бенефициера до индикативна дата, която може да бъде определена в зависимост от всяка мярка на ранния етап от изпълнение на Инструмента.
- (40) Програмите за реформи следва да са ориентирани към постигането на резултати и да включват показатели за оценка на напредъка в постигането на определените в настоящия регламент общи и специфични цели на Инструмента, определени в настоящия регламент. Тези показатели следва да се основават на международно договорени показатели. Показателите следва също така да се съгласуват, доколкото е възможно, с ключовите корпоративни показатели за изпълнението, включени в рамката за резултатите на ИПП III, в рамката за измерване на резултатите на ЕФУР+ и в ИРЗБ. Показателите следва да бъдат подходящи, приемливи, достоверни, лесни и надеждни.
- (41) Средствата по линия на Инструмента не следва да подкрепят дейности или мерки, които подкопават мирните споразумения в региона.

- (42) Комисията следва да оцени всяка програма за реформи въз основа на списъка с критерии, посочени в настоящия регламент. С оглед гарантирането на еднакви условия за изпълнението на настоящия регламент на Комисията следва да бъдат предоставени изпълнителни правомощия да одобрява тези програми за реформи. Тези правомощия следва да бъдат упражнявани в съответствие с Регламент (ЕС) № 182/2011 на Европейския парламент и на Съвета¹⁰. Комисията ще вземе надлежно предвид Решение 2010/427/ЕС на Съвета¹¹ и ролята на Европейската служба за външна дейност (ЕСВД), когато е уместно, и по-специално когато извършва мониторинг на изпълнението на съответното предварително условие за подкрепа от Съюза.
- (43) Решението за изпълнение на Комисията, посочено в настоящия регламент, следва в същото време да представлява работна програма по смисъла на член 110, параграф 2 от Финансовия регламент по отношение на размера на неподлежащата на връщане финансова подкрепа съгласно настоящия регламент.
- (44) Като се има предвид необходимостта от гъвкавост при прилагането на Инструмента, следва да е възможно бенефициерът да отправи обосновано искане до Комисията за изменение на решението за изпълнение, когато програмата за реформи, включително съответните условия за плащане, вече не могат да бъдат постигнати, нито частично, нито изцяло, поради обективни обстоятелства. Бенефициерът следва да може да отправи обосновано искане за изменение на програмата за реформи, включително чрез предлагане на допълнения, когато това е уместно.

¹⁰ Регламент (ЕС) № 182/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 2011 г. за установяване на общите правила и принципи относно реда и условията за контрол от страна на държавите членки върху упражняването на изпълнителните правомощия от страна на Комисията (ОВ L 55, 28.2.2011 г., стр. 13, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj?locale=bg>).

¹¹ Решение 2010/427/ЕС на Съвета от 26 юли 2010 г. за определяне на организацията и функционирането на Европейската служба за външна дейност (ОВ L 201, 3.8.2010 г., стр. 30, , ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2010/427/oj?locale=bg>).

- (45) Комисията следва да може да изменя решението за изпълнение, по-специално за да отчете промяната в наличните суми.
- (46) В случай на преразпределение на подкрепата по Инструмента, което би довело до допълнителна подкрепа, получена от даден бенефициер, съответният бенефициер следва да представи преработена програма за реформи с допълнителни мерки, които трябва да бъдат предприети. Комисията следва да уведоми Европейския парламент и Съвета, преди да вземе решение за преразпределяне на подкрепа.
- (47) С всеки бенефициер следва да се сключи споразумение относно Инструмента, в което да се определят принципите на финансовото сътрудничество между Съюза и бенефициера и да се уточнят необходимите механизми, свързани с контрола, надзора, мониторинга, оценката, докладването и одита на финансирането от Съюза по линия на Инструмента, правилата за данъците, митата и таксите, както и мерките за предотвратяване, разкриване, разследване и коригиране на нередности, измами, корупция и конфликти на интереси. Съответно с всеки бенефициер следва да се сключи и споразумение за заем, в което да се определят конкретни разпоредби за управлението и изпълнението на финансирането, предоставено под формата на заеми. Както споразумението относно Инструмента, така и споразумението за заем следва да бъдат предадени на Европейския парламент и на Съвета при поискване.
- (48) В споразумението относно Инструмента следва да се предвиди задължение за бенефициерите да гарантират в съответствие с принципите на Съюза за защита на данните и с приложимите правила в тази област събирането на подходящи данни за лицата и субектите, получаващи финансиране, включително информация за действителните собственици, във връзка с изпълнението на програмите за реформи, и достъп до тези данни.

- (49) Финансовата подкрепа за програмите за реформи следва да е възможна под формата на заем. В контекста на нуждите на бенефициерите от финансиране е целесъобразно финансовата помощ да бъде организирана съгласно диверсифицираната стратегия за финансиране, предвидена в член 220а от Финансовия регламент и установена в него като единен метод на финансиране, което се очаква да повиши ликвидността на облигациите на Съюза и привлекателността и разходната ефективност на емитирането от Съюза.
- (50) Целесъобразно е на бенефициерите да се предоставят заеми при изключително преференциални условия с максимален срок от 40 години и с начало на изплащането на главницата не по-рано от 2034 г. Целесъобразно е също така да се предвиди дерогация от член 220, параграф 4 от Финансовия регламент.
- (51) Като се има предвид, че финансовите рискове, свързани с подкрепата за бенефициерите под формата на заеми по Инструмента, са сравними с финансовите рискове, свързани с операциите по отпускане на заеми по Регламент (ЕС) 2021/947, провизирането за финансовото задължение от заемите по настоящия регламент следва да се формира в размер на 9% в съответствие с член 211 от Финансовия регламент, а финансирането на провизирането следва да бъде осигурено от пакета от 2 милиарда евро по Инструмента.

- (52) С цел да се гарантира, че процентът на провизирането остава адекватен спрямо финансовите рискове, и за да се покаже напредъкът по изпълнението на Инструмента, на Комисията следва да бъде предоставено правомощието да приема актове по член 290 от ДФЕС по отношение на изменението на процента на провизиране и определянето на подробните елементи на набора от показатели. От особена важност е по време на подготвителната си работа Комисията да проведе подходящи консултации, включително на експертно равнище, и тези консултации да бъдат проведени в съответствие с принципите, заложи в Междунституционалното споразумение за по-добро законотворчество от 13 април 2016 г.¹². По-специално, с цел осигуряване на равно участие при подготовката на делегираните актове, Европейският парламент и Съветът получават всички документи едновременно с експертите от държавите членки, като техните експерти получават систематично достъп до заседанията на експертните групи на Комисията, занимаващи се с подготовката на делегираните актове.
- (53) За да се увеличи максимално ефектът на лоста от финансовата подкрепа на Съюза за привличане на допълнителни инвестиции и за да се гарантира контролът на Съюза върху разходите, инфраструктурните инвестиции в подкрепа на програмите за реформи следва да се осъществяват чрез ИРЗБ. Отделните проекти или програми следва да се представят на Оперативния съвет на ИРЗБ за становище само след изпълнението на съответните условия за плащане, определени в програмите за реформи. В случай на неизпълнение на съответните условия за плащане на инвестициите в рамките на една година, Комисията следва да може да преразпредели финансирането на инвестициите по ИРЗБ между другите бенефициери.

¹² OB L 123, 12.5.2016 г., стр. 1, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/agree_interinstit/2016/512/oj.

- (54) За да се гарантира, че бенефициерите разполагат с начално финансиране за осъществяването на първите реформи, всеки бенефициер следва да има достъп до 7% от общата сума, предвидена по Инструмента, като предварително финансиране, в зависимост от наличието на финансиране и спазването на предварителните условия за подпомагане по линия на Инструмента.
- (55) При предоставянето на подкрепа от Съюза за бенефициерите е важно да се гарантира както гъвкавост, така и възможност за програмиране. За тази цел средствата по Инструмента следва да се отпускат по фиксиран шестмесечен график, ако е налично финансиране, въз основа на искане за отпускане на средства, подадено от бенефициерите, и след като Комисията е проверила задоволителното изпълнение както на общите условия, свързани с макрофинансовата стабилност, доброто управление на публичните финанси, прозрачността и надзора на бюджета, така и на съответните условия за плащане. Когато дадено условие за плащане не е изпълнено съгласно индикативния график, определен в решението за одобрение на програмата за реформи, Комисията може да не отпусне, изцяло или частично, средствата, свързани с това условие, следвайки методика за частични плащания. Плащането на съответните неотпуснати средства би могло да стане през следващия период за отпускане на средства и до дванадесет месеца след първоначалния краен срок, посочен в индикативния график, при условие че са изпълнени условията за плащане. През първата година от изпълнението този срок следва да бъде удължен до 24 месеца от първоначалната отрицателна оценка.

- (56) Чрез дерогация от член 116, параграфи 2 и 5 от Финансовия регламент е целесъобразно крайният срок за плащане на вноските в държавните бюджети да започне от датата на съобщаване на решението, с което се разрешава плащането на средства на бенефициера, и да се изключи плащането на лихва за забава от Комисията на бенефициера.
- (57) По искане на Европейския парламент в рамките на процедурата по освобождаване от отговорност Комисията следва да предоставя подробна информация относно изпълнението на бюджета на Съюза в рамките на Инструмента, по-специално по отношение на извършените одити, включително установените слабости и предприетите корективни мерки, както и по отношение на възлагането на договори за инвестиции в рамките на ИРЗБ, включително, когато е приложимо, размера на съфинансирането от бенефициерите, както и други източници на принос, включително от други финансови инструменти на Съюза.
- (58) В рамките на ограничителните мерки на Съюза, приети въз основа на член 29 от ДЕС и член 215 от ДФЕС, никакви средства или икономически ресурси не могат да се предоставят пряко или непряко на посочени юридически лица, субекти или органи или в тяхна полза. Следователно такива посочени субекти, както и субекти, притежавани или контролирани от тях, не следва да бъдат подкрепяни от Инструмента.

- (59) В съответствие с Финансовия регламент, Регламент (ЕС, Евратом) № 883/2013 на Европейския парламент и на Съвета¹³ и регламенти (ЕО, Евратом) № 2988/95¹⁴, (Евратом, ЕО) № 2185/96¹⁵ и (ЕС) 2017/1939¹⁶ на Съвета финансовите интереси на Съюза се защитават чрез пропорционални мерки, включително мерки, свързани с предотвратяването, разкриването, коригирането и разследването на нередности, измами, корупция, конфликти на интереси, двойно финансиране, както и със събирането на изгубени, неправилно платени или неправилно използвани средства.
- (60) По-специално, в съответствие с регламенти (Евратом, ЕО) № 2185/96 и (ЕС, Евратом) № 883/2013 Европейската служба за борба с измамите (OLAF) следва да има възможност да извършва административни разследвания, включително проверки и инспекции на място, с цел установяване наличието на измама, корупция или друга незаконна дейност, засягаща финансовите интереси на Съюза.

¹³ Регламент (ЕС, Евратом) № 883/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 11 септември 2013 г. относно разследванията, провеждани от Европейската служба за борба с измамите (OLAF), и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1073/1999 на Европейския парламент и на Съвета и Регламент (Евратом) № 1074/1999 на Съвета (ОВ L 248, 18.9.2013 г., стр. 1, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2013/883/oj?locale=bg>).

¹⁴ Регламент (ЕО, Евратом) № 2988/95 на Съвета от 18 декември 1995 г. относно защитата на финансовите интереси на Европейските общности (ОВ L 312, 23.12.1995 г., стр. 1, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/1995/2988/oj?locale=bg>).

¹⁵ Регламент (Евратом, ЕО) № 2185/96 на Съвета от 11 ноември 1996 г. относно контрола и проверките на място, извършвани от Комисията за защита на финансовите интереси на Европейските общности срещу измами и други нередности (ОВ L 292, 15.11.1996 г., стр. 2, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/1996/2185/oj?locale=bg>).

¹⁶ Регламент (ЕС) 2017/1939 на Съвета от 12 октомври 2017 г. за установяване на засилено сътрудничество за създаване на Европейска прокуратура (ОВ L 283, 31.10.2017 г., стр. 1, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2017/1939/oj?locale=bg>).

- (61) В съответствие с член 129 от Финансовия регламент следва да бъдат предоставени необходимите права и достъп от OLAF, Европейската сметна палата и когато е приложимо, Европейската прокуратура, включително от трети страни, които участват в усвояването на средствата на Съюза.
- (62) Комисията следва да гарантира, че финансовите интереси на Съюза са ефективно защитени в рамките на Инструмента. Като се има предвид дългогодишният опит в предоставянето на финансова помощ на бенефициерите, също така при непряко управление, и като се вземе предвид постепенното им привеждане в съответствие със стандартите и практиките за вътрешен контрол на Съюза, Комисията следва да се опира до голяма степен на функционирането на системите на бенефициерите за вътрешен контрол и предотвратяване на измами. По-специално Комисията, OLAF и когато е приложимо, Европейската прокуратура, следва незабавно да бъдат информирани за всички предполагаеми случаи на нередности, измами, корупция и конфликти на интереси, засягащи усвояването на средства по Инструмента.
- (63) Освен това бенефициерите следва да докладват без забавяне на Комисията за нередностите, включително измамите, които са били предмет на първоначално заключение по административен или съдебен ред, и да я информират за хода на административните и съдебните производства. С цел привеждане в съответствие с добрите практики в държавите членки това докладване следва да се извършва по електронен път чрез Системата за управление на нередностите, създадена от Комисията.

- (64) Всеки бенефициер следва да създаде система за мониторинг, която да се използва за изготвяне на шестмесечен доклад за изпълнението на условията за плащане по неговата програма за реформи, придружаващ шестмесечното искане за отпускане на средства. Бенефициерите следва да събират и да предоставят достъп до данни и информация, чрез които е възможно предотвратяването, разкриването и коригирането на нередности, измами, корупция и конфликти на интереси във връзка с мерките, подкрепяни от Инструмента.
- (65) Комисията следва да гарантира наличието на ясни механизми за мониторинг и независима оценка, за да се осигури ефективна отчетност и прозрачност при изпълнението на бюджета на Съюза, както и за да се гарантира ефективна оценка на напредъка към постигането на целите на настоящия регламент.
- (66) Комисията следва да представя на Европейския парламент и на Съвета годишен доклад за напредъка към постигането на целите на настоящия регламент, като разглежда също така полезните взаимодействия и взаимното допълване с други програми на Съюза, по-специално подкрепата, предоставена съгласно Регламент (ЕС) 2021/1529, с цел да се избегне дублиране на помощта и двойно финансиране.
- (67) В интерес на прозрачността и отчетността бенефициерите следва да публикуват данни за крайните получатели, получаващи суми на финансиране, надвишаващи равностойността на общо 50 000 евро по време на изпълнението на реформите и инвестициите по Инструмента.
- (68) Комисията следва да извърши оценка на Инструмента след неговото завършване.

- (69) Бенефициерите следва да подкрепят свободни плуралистични медии, които подобряват и насърчават разбирането за ценностите на Съюза и за ползите и задълженията, произтичащи от евентуалното членство в Съюза, като същевременно се предприемат решителни действия по отношение на борбата с манипулирането на информация и вмешателство. Те следва също така да гарантират проактивна, ясна и последователна публична комуникация, включително относно подкрепата на Съюза. Получателите на финансиране от Съюза следва активно да посочват неговия произход и да гарантират видимостта на финансирането от Съюза в съответствие с Наръчника за комуникация и видимост за външните дейности на ЕС.
- (70) Прилагането на Инструмента следва да бъде придружено и от засилена стратегическа комуникация и публична дипломация за популяризиране на ценностите на Съюза и изтъкване на добавената стойност на предоставяната от Съюза подкрепа.
- (71) Доколкото целите на настоящия регламент не могат да бъдат постигнати в достатъчна степен от държавите членки, а могат да бъдат по-добре постигнати на равнището на Съюза, Съюзът може да приеме мерки в съответствие с принципа на субсидиарност, уреден в член 5 от ДЕС. В съответствие с принципа на пропорционалност, уреден в посочения член, настоящият регламент не надхвърля необходимото за постигането на тези цели.
- (72) С цел да се осигури финансиране за бенефициерите своевременно и без допълнително забавяне, настоящият регламент следва да влезе в сила в деня след деня на публикуването му в *Официален вестник на Европейския съюз*,

ПРИЕХА НАСТОЯЩИЯ РЕГЛАМЕНТ:

Глава I

Общи разпоредби

Член 1

Предмет

1. С настоящия регламент се създава Инструмент за реформи и растеж за Западните Балкани (наричан по-нататък „Инструментът“).

С него се определят целите на Инструмента, неговото финансиране и бюджет за периода 2024 — 2027 г., формите на финансиране от Съюза по него и правилата за предоставяне на това финансиране.

2. Чрез Инструмента се допълва Регламент (ЕС) 2021/1529, за да се предоставя помощ на Западните Балкани за осъществяване на свързани със Съюза и по-специално приобщаващи и устойчиви социално-икономически реформи и на реформи, свързани с основите на процеса на разширяване и съответстващи на ценностите на Съюза, както и инвестиции за изпълнение на съответните им програми за реформи съгласно изложеното в глава III.

Член 2
Определения

За целите на настоящия регламент се прилагат следните определения:

- 1) „Бенефициер“ означава Албания, Босна и Херцеговина, Косово, Черна гора, Северна Македония или Сърбия.
- 2) „Рамка на политиката на разширяване“ означава общата политическа рамка за прилагане на настоящия регламент, както е определена от Европейския съвет и Съвета, и включва преразгледаната методика за разширяване, споразумения, с които се установява правно обвързващо отношение с бенефициерите, преговорните рамки, уреждащи преговорите за присъединяване с кандидатите, когато е приложимо, както и резолюции на Европейския парламент, съответни съобщения на Комисията, включително, когато е приложимо, относно върховенството на закона, и съвместни съобщения на Комисията и върховния представител на Съюза по въпросите на външните работи и политиката на сигурност.
- 3) „Споразумение относно Инструмента“ означава договореност, сключена между Комисията и бенефициера, в която се определят принципите на финансовото сътрудничество между бенефициера и Комисията съгласно настоящия регламент. Тази договореност представлява споразумение за финансиране по смисъла на член 114, параграф 2 от Финансовия регламент по отношение на средствата по член 6, параграф 2, буква а) от настоящия регламент.
- 4) „Споразумение за заем“ означава договореност, сключена между Комисията и бенефициер, в която се определят условията, приложими към подпомагането по Инструмента.

- 5) „Програма за реформи“ означава цялостен, съгласуван и приоритизиран набор от целенасочени реформи и приоритетни инвестиционни области във всеки бенефициер, включително условия за плащане, които показват задоволителен напредък или завършване на свързаните с това мерки, и индикативен график за тяхното изпълнение.
- 6) „Мерки“ означава реформи и инвестиции, както е определено в програмите за реформи по глава III.
- 7) „Условия за плащане“ означава условия за отпускането на средства под формата на наблюдаеми и измерими качествени или количествени етапи, които бенефициерът трябва да изпълни, както е определено в програмата за реформи по глава III.
- 8) „Операция за смесено финансиране“ означава операция, подкрепяна от бюджета на Съюза, която съчетава неподлежащи на връщане форми на подкрепа от бюджета на Съюза с подлежащи на връщане форми на подкрепа от финансови институции в областта на развитието, от други публични финансови институции, включително агенции за експортно кредитиране, или от търговски финансови институции и инвеститори.
- 9) „краен получател“ означава лице или субект, получаващ финансиране по линия на Инструмента; за частта от Инструмента, която се предоставя като финансова помощ, крайният получател ще бъде хазната на бенефициера; за частта от Инструмента, която се предоставя чрез Инвестиционната рамка за Западните Балкани (ИРЗБ), крайният получател ще бъде изпълнителят или подизпълнителят, изпълняващ инвестиционния проект.
- 10) „Ненанасяне на значителни вреди“ означава да не се подкрепят или извършват икономически дейности, които нанасят значителни вреди на която и да било екологична цел, когато е приложимо, по смисъла на член 17 от Регламент (ЕС) 2020/852.

Член 3
Цели на Инструмента

1. Общите цели на Инструмента са:
- а) подкрепа за процеса на разширяване, като се ускорява постигането на съответствие с ценностите, законите, правилата, стандартите, политиките и практиките („достигания на правото“) на Съюза чрез приемането и осъществяването на реформи с оглед на бъдещо членство в Съюза;
 - б) ускоряване на регионалната икономическа интеграция и постепенната интеграция в единния пазар на Съюза;
 - в) ускоряване на социално-икономическата конвергенция на икономиките на бенефициерите със Съюза;
 - г) насърчаване на регионалното сътрудничество, добросъседските отношения, помирението и уреждането на спорове в Западните Балкани, както и на контактите между хората;

2. Специфичните цели на Инструмента са:

- а) допълнително укрепване на основите на процеса на разширяване, включително върховенството на закона и основните права, функционирането на демократичните институции, включително на регионално и местно равнище, както и деполяризацията, публичната администрация и изпълнението на икономическите критерии; това включва насърчаване на независима съдебна система, укрепване на сигурността и стабилността в региона, засилване на борбата срещу измамите и всички форми на корупция, включително корупцията по високите етажи и непотизма, организираната престъпност, трансграничната престъпност и изпирането на пари, както и финансирането на тероризма, отклонението от данъчно облагане и данъчните измами, избягването на данъци; повишаване на спазването на международното право; укрепване на свободата и независимостта на медиите и академичната свобода; борба срещу речта на омразата; създаване на благоприятна среда за гражданското общество, насърчаване на социалния диалог; насърчаване на равенството между половете, интегрирането на принципа на равенство между половете и овластяването на жените и момичетата, недискриминацията и толерантността, както и гарантиране и укрепване на зачитането на правата на лицата, принадлежащи към малцинства, националните малцинства и ромите, както и правата на лесбийките, гейовете, бисексуалните, транссексуалните и интерсексуалните лица;
- б) преминаване към пълно привеждане на бенефициерите в съответствие с общата външна политика и политика на сигурност на Съюза (ОВППС), включително с ограничителните мерки на Съюза;
- в) борба срещу дезинформацията и чуждестранното манипулиране на информация и вмешателство, насочени срещу Съюза и неговите ценности;
- г) преминаване към хармонизиране на визовите политики със Съюза;

- д) повишаване на ефективността на публичната администрация, изграждане на местен капацитет и инвестиране в административния персонал на бенефициерите; осигуряване на достъп до информация, обществен контрол и участие на гражданското общество в процесите на вземане на решения; подкрепа за прозрачността, отчетността, структурните реформи и доброто управление на всички равнища, включително по отношение на правомощията за надзор и проверка на разпределението на публични средства и достъпа до тях, както и в областта на управлението на публичните финанси, обществените поръчки и контрола на държавните помощи; подкрепа на инициативи и органи, участващи в подпомагането и налагането на международно правосъдие в бенефициерите;
- е) ускоряване на прехода на бенефициерите към устойчиви, неутрални по отношение на климата и приобщаващи икономики, които да могат да устоят на конкурентния пазарен натиск на единния пазар на Съюза, и към стабилна инвестиционна среда и намаляване на стратегическите им зависимости;
- ж) стимулиране на регионалната икономическа интеграция, по-специално чрез напредък в създаването на общия регионален пазар;
- з) насърчаване на икономическата интеграция на бенефициерите с единния пазар на Съюза, по-специално чрез увеличени търговски и инвестиционни потоци и устойчиви вериги за създаване на стойност;
- и) подпомагане на регионалната икономическа интеграция и засилената интеграция с единния пазар на ЕС чрез подобрена и устойчива свързаност в региона в съответствие с трансевропейските мрежи за укрепване на регионалното сътрудничество, добросъседските отношения, помирението, както и контактите между хората;

- й) ускоряване на приобщаващия и устойчив екологичен преход към неутралност по отношение на климата до 2050 г. съгласно Парижкото споразумение и Зеления пакт и в съответствие със Зелената програма за Западните Балкани от 2020 г. във всички икономически сектори, особено в сектора на енергетиката, включително прехода към декарбонизирана, неутрална и издръжлива спрямо изменението на климата и кръгова икономика, като същевременно се гарантира, че инвестициите са съобразени с принципа за ненанасяне на значителни вреди;
- к) насърчаване на цифровата трансформация и цифровите умения като средство за устойчиво развитие и приобщаващ растеж;
- л) стимулиране на иновациите, научните изследвания и сътрудничеството между академичните институции и промишлеността в подкрепа на екологичния и цифровия преход, като насърчава местната промишленост със специален акцент върху местните микро-, малки и средни предприятия и стартиращи предприятия;
- м) насърчаване на качествено образование, обучение, преквалификация и повишаване на квалификацията на всички равнища, със специален акцент върху младежта, включително борбата срещу младежката безработица, предотвратяването на изтичането на мозъци и подкрепата за уязвимите общности, както и подкрепа за политиките в областта на заетостта, включително трудовите права, в съответствие с Европейския стълб на социалните права, и борбата срещу бедността.

Член 4
Общи принципи

1. Сътрудничеството по линия на Инструмента се основава на потребностите и насърчава принципите за ефективност на развитието, а именно водеща роля на бенефициерите по отношение на приоритетите за развитие, акцент върху ясни условия и осезаеми резултати, приобщаващи партньорства, прозрачност и взаимна отчетност. Това сътрудничество се основава на ефективното и ефикасно разпределяне и използване на ресурсите. Инструментът се стреми да гарантира подходящ географски баланс на инвестиционните проекти.
2. Предоставянето на макрофинансова помощ не попада в обхвата на настоящия Инструмент.
3. Подкрепата от Инструмента е допълнителна и допълваща към подкрепата, предоставяна по линия на други програми и инструменти на Съюза. Дейностите, допустими за финансиране по настоящия регламент, може да получават подкрепа от други програми и инструменти на Съюза, при условие че тази подкрепа не покрива същите разходи и че е гарантиран подходящ надзор и бюджетен контрол. Комисията осигурява взаимно допълване и полезни взаимодействия между Инструмента и други програми на Съюза, за да се избегне дублирането на помощ и двойното финансиране. Не трябва да има припокриване между подкрепата, предоставяна по настоящия регламент, и подкрепата по линия на Регламент (ЕС) 2021/1529.

4. За да насърчат взаимното допълване, съгласуваността и ефикасността на своите действия, Комисията и държавите членки си сътрудничат и се стремят да избягват дублирането на помощта и да гарантират синергии по настоящия регламент и други форми на помощ, включително интегрирани финансови пакети, съставени както от финансиране за износ, така и от финансиране за развитие, предоставяна от Съюза, държавите членки, трети държави, многостранни и регионални организации и субекти, като например международни организации и съответните международни финансови институции, агенции и донори извън Съюза, в съответствие с установените принципи за укрепване на оперативната координация в областта на външната помощ, включително чрез засилена координация с държавите членки на местно равнище. Тази координация на местно равнище включва редовни и навременни консултации и чест обмен на информация по време на изпълнението на Инструмента.
5. Дейностите по Инструмента интегрират и насърчават демокрацията, правата на човека и равенството между половете, постепенно се привеждат в съответствие със социалните, климатичните и екологичните стандарти на Съюза, интегрират смекчаването на изменението на климата и адаптирането към него, когато е приложимо, намаляването на риска от бедствия, опазването на околната среда и биологичното разнообразие, включително, когато е целесъобразно, чрез оценки на въздействието върху околната среда, и подкрепят напредъка към целите за устойчиво развитие, като насърчават интегрирани действия, с които могат да се създадат съпътстващи ползи и да се постигнат множество цели по съгласуван начин. При тези дейности се избягват блокираните активи и те се ръководят от принципите да не се нанася значителна вреда и да не се пренебрегва никой, както и от подхода за интегриране на устойчивостта, който е в основата на Европейския зелен пакт.

6. Бенефициерите и Комисията гарантират, че равенството между половете, интегрирането на принципа на равенство между половете и отчитането на свързаните с пола аспекти се вземат под внимание и се насърчават през целия процес на подготовка на програмите за реформи и изпълнението на Инструмента. Бенефициерите и Комисията предприемат подходящи мерки за предотвратяване на всякаква дискриминация, основана на пол, раса или етнически произход, религия или убеждения, увреждане, възраст или сексуална ориентация. Комисията докладва за тези мерки в контекста на редовните си доклади по планове за действие относно равенството между половете.
7. С Инструмента не се подкрепят дейности или мерки, които са несъвместими с планове на бенефициерите в областта на енергетиката и климата, с техния национално определен принос съгласно Парижкото споразумение и с амбицията най-късно до 2050 г. да се постигне неутралност по отношение на климата или с които се насърчават инвестиции в изкопаеми горива, или които причиняват значително неблагоприятно въздействие върху околната среда, климата или биологичното разнообразие.
8. В съответствие с принципа на приобщаващо партньорство Комисията се стреми да гарантира, по целесъобразност, демократичен контрол под формата на консултации от правителството на бенефициера със съответния му парламент, както и със съответните заинтересовани страни, включително местни и регионални органи, социални партньори и гражданското общество, включително уязвими групи, всички малцинства и общности, според случая, така че да им се даде възможност да участват в оформянето на концепцията и на изпълнението на дейностите, допустими за финансиране по Инструмента, както и в свързаните процеси на мониторинг, контрол и оценка, според случая. Целта на консултациите е да отразят плурализма на обществото на бенефициера.

9. Комисията, в тясно сътрудничество с държавите членки и бенефициерите, гарантира изпълнението на ангажиментите на Съюза за повишена прозрачност и отчетност при предоставянето на подкрепа, включително чрез насърчаване на прилагането и укрепването на системи за вътрешен контрол и политики за борба с измамите. Комисията оповестява публично информацията относно обема и разпределението на подкрепата чрез набора от показатели, посочен в член 26. Бенефициерите публикуват актуални данни за крайните получатели, получаващи средства от Съюза за изпълнението на реформите и инвестициите по настоящия Инструмент, както е описано в член 22.

Член 5

Предварителни условия за подкрепа от Съюза

1. Предварителни условия за подкрепата по линия на Инструмента са:
- а) бенефициерите да поддържат и зачитат ефективните демократични механизми, включително многопартийната парламентарна система, свободните и честни избори, плуралистичните медии, независимата съдебна власт и върховенството на закона, както и да гарантират зачитането на всички задължения, свързани с правата на човека, включително правата на лицата, принадлежащи към малцинства;
 - б) що се отнася до Сърбия и Косово, те да се ангажират конструктивно с постигането на ясно измерим напредък и осезаеми резултати при нормализирането на отношенията си с оглед пълно изпълнение на всички свои съответни задължения, произтичащи от Споразумението относно пътя за нормализиране на отношенията и приложението към него относно изпълнението му, както и от всички предишни споразумения за диалог, и да започнат преговори по всеобхватното споразумение за нормализиране на отношенията.

2. Комисията извършва мониторинг на изпълнението на предварителните условия, изброени в параграф 1, преди отпускането на средства, включително на предварително финансиране, на бенефициерите по Инструмента и през целия период на предоставяне на подкрепата по Инструмента, като надлежно взема предвид рамката на политиката на разширяване. В процеса на мониторинг Комисията взема предвид и съответните препоръки на международни органи като Съвета на Европа и неговата Венецианска комисия или Бюрото за демократични институции и права на човека към Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ).
3. Що се отнася до предварителното условие, определено в параграф 1, буква б) от настоящия член, Комисията, в съответствие с Решение № 2010/427/ЕС, надлежно взема предвид ролята и приноса на ЕСВД.
4. Комисията може да приеме решение, в което да заключи, че някои от изброените в параграф 1 от настоящия член предварителни условия не са изпълнени, и по-специално да не отпусне средства съгласно член 21, независимо дали условията за плащане, посочени в член 12, параграф 3, са изпълнени.

Глава II

Финансиране и изпълнение

Член 6

Бюджет

1. Средствата, които ще се предоставят чрез Инструмента съгласно параграфи 2 и 3, не надвишават 6 000 000 000 EUR за периода 2024 — 2027 г.
2. Финансовият пакет за изпълнението на Инструмента през периода от 1 януари 2024 г. до 31 декември 2027 г. е в размер на 2 000 000 000 EUR със следното разпределение:
 - а) 98,5% под формата на неподлежаща на връщане финансова подкрепа за бенефициерите за изпълнение на програмите за реформи;
 - б) 1,5% за разходи съгласно параграф 6.
3. Подкрепата под формата на заеми е в размер до 4 000 000 000 EUR за периода от 1 януари 2024 г. до 31 декември 2027 г. Тази сума не представлява част от размера на гаранцията за външна дейност по смисъла на член 31, параграф 4 от Регламент (ЕС) 2021/947.

4. Комисията определя в съответното решение за изпълнение, посочено в член 15, първоначалния индикативен размер на финансирането, налично за всеки бенефициер, по изложената в приложение I методика, като този размер се изчислява въз основа на последните налични данни към деня на влизане в сила на настоящия регламент в съответствие с член 33. Индикативните суми може да се променят по време на изпълнението на Инструмента в съответствие с принципите, изброени в член 21.
5. В съответствие с член 19 от настоящия регламент размерът на средствата, предоставени по инвестиционната рамка за Западните Балкани (ИРЗБ), посочена в член 12 от Регламент (ЕС) 2021/1529, е най-малко 50% от общата сума, определена в параграф 1 от настоящия член. Тези средства включват цялата сума на неподлежащата на връщане финансова подкрепа, посочена в параграф 2, буква а) от настоящия член, след приспадане на сумата на провизиите.

6. Средствата, посочени в параграф 2, буква б), може да се използват за техническа и административна помощ за изпълнението на Инструмента, като например дейности за подготовка, мониторинг, контрол, одит и оценка, които са необходими за управлението на Инструмента и постигането на неговите цели, по-специално проучвания, срещи на експерти, обучения, консултации с органи на бенефициерите, конференции, консултации със заинтересованите страни, включително с местните и регионалните органи и организациите на гражданското общество, информационни и комуникационни дейности, включително приобщаващи дейности за популяризиране, и институционалната комуникация за политическите приоритети на Съюза, доколкото те са свързани с целите на настоящия регламент, разходи, свързани с ИТ мрежи, предназначени за обработка и обмен на информация, институционални информационнотехнологични средства, както и всички други разходи в централата и делегациите на Съюза за административна и координационна подкрепа, необходима за Инструмента. Посочените суми могат също така да покриват разходите за дейности в подкрепа на прозрачността и за други дейности, като контрол на качеството и мониторинг на проектите или програмите на място и разходите за партньорски консултации и експерти за оценката и изпълнението на реформи и инвестиции.

Член 7

Изпълнение и форми на финансирането от Съюза

1. Инструментът се изпълнява в съответствие с Финансовия регламент чрез пряко управление или чрез непряко управление с някой от субектите, посочени в член 62, параграф 1, първа алинея, буква в) от посочения регламент.
2. Финансирането от Съюза може да бъде предоставено под всяка от формите, предвидени във Финансовия регламент, по-специално финансова помощ, безвъзмездни средства, обществени поръчки и операции за смесено финансиране.

3. В зависимост от необходимия оперативен и финансов капацитет упълномощеният субект, изпълняващ операции за смесено финансиране, може да бъде групата на Европейската инвестиционна банка, многостранна европейска финансова институция, като Европейската банка за възстановяване и развитие, или двустранни европейски финансови институции, като банки за развитие, или групата на Световната банка. Когато е възможно, в Инструмента може да участват други неевропейски многостранни финансови институции чрез съвместни операции с европейски финансови институции. Изпълнението на операции за смесено финансиране в рамките на Инструмента се допълва от допълнителни форми на финансова подкрепа от държавите членки или от трети страни.

Член 8

Правила за допустимостта на лицата и субектите, за произхода на доставките и материалите и за ограниченията по Инструмента

1. В процедурите за възлагане на обществени поръчки и за предоставяне на безвъзмездни средства за дейности, финансирани по линия на Инструмента, могат да участват международни и регионални организации и всички физически лица, които са граждани на, или юридическите лица, които са действително установени във:
- а) държавите членки, бенефициерите, държавите кандидатки и договарящите се страни по Споразумението за Европейското икономическо пространство;
 - б) държавите, които предоставят на бенефициерите равнище на подкрепа, сравнимо с това, предоставено от Съюза, като се вземе предвид размерът на тяхната икономика, и за които Комисията е установила реципрочен достъп до външна помощ в бенефициерите.

2. Реципрочният достъп, посочен в параграф 1, буква б), може да бъде предоставен за ограничен срок от най-малко една година, когато дадена държава предостави допустимост при еднакви условия за субекти от Съюза и от държави, които отговарят на условията за допустимост съгласно Инструмента.

Комисията взема решение относно реципрочния достъп след консултация със съответния бенефициер.

3. Всички доставки и материали, финансирани и доставяни по Инструмента, произхождат от държавите, посочени в параграф 1, букви а) и б), освен ако доставките и материалите не могат да бъдат доставени при разумни условия в някоя от тези държави. Освен това се прилагат правилата за ограниченията, предвидени в параграф 6.
4. Правилата за допустимостта по настоящия член не се прилагат и не създават ограничения, свързани с гражданството, за физическите лица, наети от или сключили договор по друг законен начин с изпълнител или, когато това е приложимо, подизпълнител, отговарящ на условията за допустимост, освен когато ограниченията, свързани с гражданството, се основават на правилата, предвидени в параграф 6.
5. За дейностите, които са съфинансирани от даден субект или са изпълнявани при пряко управление или непряко управление със субекти, посочени в член 62, параграф 1, първа алинея, буква в) от Финансовия регламент, се прилагат и правилата, приложими към тези субекти. Това не засяга ограниченията съгласно параграф 6 от настоящия член, които се отразяват надлежно в споразуменията, сключени с тези субекти.

6. Правилата за допустимостта и правилата за произхода на доставките и материалите, изброени в параграфи 1 и 3, и правилата за гражданството на физическите лица, изброени в параграф 4, могат да бъдат ограничени по отношение на гражданството, географското местоположение или естеството на юридическите лица, участващи в процедурите за възлагане на обществени поръчки или за предоставяне на безвъзмездни средства, както и по отношение на географския произход на доставките и материалите, когато:
- а) такива ограничения се изискват поради специфичния характер или целите на дейността или конкретната процедура за възлагане на обществени поръчки или за предоставяне на безвъзмездни средства, или когато тези ограничения са необходими за ефективното изпълнение на дейността;
 - б) дейността или конкретните процедури за възлагане на обществени поръчки или за предоставяне на безвъзмездни средства засягат сигурността или общественения ред, и по-специално стратегически активи и интереси на Съюза, на държавите членки или на някой от бенефициерите, включително сигурността, издръжливостта и защитата на целостта на цифровата инфраструктура, включително инфраструктурата за 5G мрежи, комуникационните и информационните системи и свързаните с тях вериги на доставките.
7. Оферентите и кандидатите от държави, които не отговарят на условията за допустимост, може да бъдат допуснати като отговарящи на тези условия в случаите на спешна нужда или когато услугите не са налични на пазарите на съответните държави или територии, или в други надлежно обосновани случаи, в които прилагането на правилата за допустимостта би направило осъществяването на дадена дейност невъзможно или изключително трудно.

Член 9

Споразумение относно Инструмента

1. За изпълнението на Инструмента Комисията сключва с всеки бенефициер споразумение относно Инструмента, в което се определят задълженията и условията за плащане, които бенефициерите трябва да изпълнят, за да им бъде предоставено финансиране по Инструмента.
2. Споразумението относно Инструмента се допълва от споразумения за заем съгласно член 17, в които се определят конкретни разпоредби за управлението и изпълнението на финансирането, предоставяно под формата на заеми. Споразумението относно Инструмента, включително всяка свързана с него документация, се предоставя едновременно и без забавяне на Европейския парламент и на Съвета при поискване.
3. Финансирането се предоставя на бенефициерите само след влизането в сила на съответните споразумения относно Инструмента и на приложимите споразумения за заем.
4. Със споразумението относно Инструмента и споразуменията за заем, сключени с всеки от бенефициерите, както и със споразуменията, сключени с лица или субекти, които получават средства от Съюза, се гарантира изпълнението на задълженията, изброени в член 129 от Финансовия регламент.

5. В споразумението относно Инструмента се определят необходимите подробни разпоредби по отношение на:

- а) ангажимента на бенефициера да постигне решителен напредък към стабилна правна рамка за борба с измамите и да установи по-ефикасни и ефективни системи за контрол, включително подходящи механизми и мерки за ефективно предотвратяване, разкриване и коригиране на нередности, измами, корупция и конфликти на интереси, както и да засили борбата срещу изпирането на пари, организираната престъпност, присвояването на публични средства, финансирането на тероризма, избягването на данъци, данъчните измами или отклонението от данъчно облагане и други незаконни дейности, засягащи средствата, предоставяни по линия на Инструмента;
- б) правилата за отпускане, неотпускане, намаляване и преразпределяне на средства в съответствие с член 21;
- в) дейностите, свързани с управлението, контрола, надзора, мониторинга, оценката, докладването и одита в рамките на Инструмента, както и прегледите на системите, разследванията, мерките за борба с измамите и сътрудничеството;
- г) правилата за докладване до Комисията за това дали и как са изпълнени условията за плащане, посочени в член 12;
- д) правилата относно данъците, митата и таксите в съответствие с член 27, параграфи 9 и 10 от Регламент (ЕС) 2021/947;

- е) мерките за ефективно предотвратяване, разкриване и коригиране на нередности, измами, корупция и конфликти на интереси, както и задължението на лицата или субектите, изпълняващи средства на Съюза по Инструмента, незабавно да уведомяват Комисията, OLAF и когато е приложимо, Европейската прокуратура за предполагаемите или действителни случаи на нередности, измами, корупция и конфликт на интереси и други незаконни дейности, засягащи средствата, предоставяни по линия на Инструмента, и последващите действия спрямо такива случаи;
- ж) задълженията, посочени в членове 22 и 23, включително точните правила и срок за събиране на данни от бенефициера и осигуряването на достъп до тях за Комисията, OLAF, Европейската сметна палата и когато е приложимо, за Европейската прокуратура;
- з) процедура, с която да се гарантира, че исканията за плащане на подкрепата под формата на заем не надхвърлят наличната сума на заема в съответствие с член 6, параграф 3;
- и) правото на Комисията да намали пропорционално подкрепата по линия на Инструмента и да събере сумите, изразходвани за постигането на целите на Инструмента, или да поиска предсрочно погасяване на заема в случаи на нередности, измама, корупция и конфликти на интереси, засягащи финансовите интереси на Съюза, които не са коригирани от бенефициера, или при тежко нарушение на задължение, предвидено в споразумението относно Инструмента;
- й) правилата и условията за докладване от бенефициерите за целите на мониторинга на изпълнението на Инструмента и оценяването на постигането на целите, изброени в член 3;
- к) задължението на бенефициерите да предават по електронен път на Комисията данните, посочени в член 22.

Член 10

Преноси, годишни траншове и бюджетни кредити за поети задължения

1. Чрез дерогация от член 12, параграф 4 от Финансовия регламент неизползваните бюджетни кредити за поети задължения и бюджетни кредити за плащания по Инструмента се пренасят автоматично, като за такива пренесени бюджетни кредити срокът съответно за поемане на задължения и за използване е до 31 декември на следващата финансова година. Пренесената сума се използва първа през следващата финансова година.
2. Комисията представя на Европейския парламент и на Съвета информация за бюджетните кредити за поети задължения, включително за съответните суми, пренесени в съответствие с член 12, параграф 6 от Финансовия регламент.
3. В допълнение към правилата, предвидени в член 15 от Финансовия регламент, за повторно предоставяне на бюджетни кредити, бюджетните кредити за поети задължения, съответстващи на размера на отменените бюджетни задължения в резултат на пълно или частично неизпълнение на дадено действие по Инструмента, се предоставят отново за първоначалния бюджетен ред.
4. Бюджетните задължения за действия, които надхвърлят една финансова година, могат да се разпределят за няколко години под формата на годишни траншове в съответствие с член 112, параграф 2 от Финансовия регламент.

Глава III

Програми за реформи

Член 11

Представяне на програмите за реформи

1. За да получи каквато и да е подкрепа по линия на Инструмента, всеки бенефициер представя на Комисията програма за реформи за срока на действие на Инструмента, която се основава на частта за структурните реформи от последната програма за икономически реформи и свързаните с нея съвместни насоки за политиките, договорени в рамките на икономическия и финансов диалог през май 2023 г., неговата национална стратегия за растеж, когато е приложимо, рамката на политиката на разширяване и Икономическия и инвестиционен план за Западните Балкани.
2. В програмите за реформи се съдържа всеобхватна рамка за постигане на общите и специфичните цели, изброени в член 3, и се посочват реформите, които трябва да бъдат предприети от бенефициера, както и инвестиционните области. Програмите за реформи включват мерки за изпълнение на реформите чрез цялостен и съгласуван пакет. В основните области от процеса на разширяване, включително върховенството на закона, борбата с корупцията, в това число корупцията на високо равнище, основните права и свободата на словото, програмите за реформи отразяват оценките в рамката на политиката на разширяване.

3. Програмите за реформи е съгласувана с последната рамка на макроикономическата и фискалната политика, представена на Комисията в контекста на икономическия и финансов диалог с Съюза.
4. Програмите за реформи са съгласувани с приоритетите за реформи, определени в контекста на пътя за присъединяване на бенефициера и в други съответни документи, като например споразумението за стабилизиране и асоцииране, националния план в областта на енергетиката и климата, национално определения принос по Парижкото споразумение и амбицията за постигане на неутралност по отношение на климата най-късно до 2050 г., и допринасят за постигането на тези приоритети за реформи.
5. В програмите за реформи се зачитат общите принципи, изброени в член 4.
6. Програмите за реформи се изготвят по приобщаващ и прозрачен начин, след консултации със социалните партньори и с организациите на гражданското общество.
7. Комисията приканва бенефициерите да представят съответните си програми за реформи в срок от три месеца от влизането в сила на настоящия регламент. Комисията предава на Европейския парламент и на Съвета програмите за реформи на бенефициерите веднага щом ги получи.
8. В случай че преразпределяне на подкрепата по Инструмента води до получаване на допълнителна подкрепа от даден бенефициер, Комисията приканва въпросния бенефициер да представи в срок от три месеца изменена програма за реформи за оставащия срок на Инструмента. Комисията уведомява Европейския парламент и Съвета, преди да вземе решение за преразпределянето.

Член 12

Принципи за финансиране съгласно програмите за реформи

1. Инструментът предоставя стимули за изпълнението на програмата за реформи на всеки бенефициер, като определя условия за плащане за отпускането на средства. Тези условия за плащане се прилагат за средствата по член 6, параграф 2, буква а) и член 6, параграф 3 и са под формата на измерими качествени или количествени етапи. Тези етапи отразяват напредъка в конкретните социално-икономически реформи и по отношение на основите на процеса на разширяване, свързани с постигането на целите на Инструмента, изброени в член 3, в съответствие с рамката на политиката на разширяване.

Изпълнението на тези условия за плащане води до пълно или частично отпускане на средства в зависимост от степента на тяхното изпълнение.

2. По отношение на финансирането, осъществявано чрез фонда, посочен в член 19, изпълнението на условията за плащане, посочени в параграф 1 от настоящия член, представлява предварително потвърждение. Средствата се плащат след получаване на искане за плащане, подадено от управителите на съвместния фонд, създаден по линия на ИРЗБ за получаване на вноски от донори.
3. Макрофинансовата стабилност, доброто управление на публичните финанси, прозрачността и надзорът на бюджета са общи условия за плащания, които се изпълняват, за да бъдат отпуснати средства.
4. Със средства по Инструмента не се подкрепят дейности или мерки, които подкопават мирните споразумения в региона.

Член 13

Съдържание на програмите за реформи

1. В програмите за реформи се определят по-специално следните елементи, които са мотивирани и обосновани:
 - а) мерки, представляващи съгласуван, всеобхватен и адекватно балансиран отговор на целите, изброени в член 3, включително структурни реформи, инвестиции и мерки за гарантиране на спазването на предварителните условия, посочени в член 5, когато е уместно;
 - б) обяснение на това как мерките са съгласувани с общите принципи, посочени в член 4, както и с изискванията, стратегиите, плановете и програмите, посочени в членове 4 и 11;
 - в) обяснение на начина, по който се очаква мерките допълнително да укрепят основите на процеса на разширяване, както е посочено в член 3, параграф 2, буква а), включително върховенството на закона, основните права и борбата с корупцията;
 - г) примерен списък на инвестиционните проекти и програми, предназначени за финансиране по ИРЗБ, включително съответните общи инвестиционни обеми и предвидените срокове за изпълнение;
 - д) обяснение на степента, до която се очаква мерките да допринесат за постигането на целите в областта на климата и околната среда и тяхната съвместимост с принципа за ненанасяне на значителни вреди;

- е) обяснение на степента, до която се очаква мерките да допринесат за цифровата трансформация;
- ж) обяснение на степента, до която се очаква мерките да допринесат за постигането на социалните цели и на целите в областта на образованието, обучението и заетостта;
- з) обяснение на степента, до която се очаква мерките да допринесат за равенството между половете и овластяването на жените и момичетата и за насърчаването на правата на жените и момичетата;
- и) по отношение на реформите и инвестициите — индикативен график и предвидените условия за плащане, които трябва да бъдат изпълнени за отпускането на средства под формата на измерими качествени и количествени етапи, планирани за изпълнение най-късно до 31 август 2027 г.;
- й) обяснение как мерките се очаква да допринесат за постепенното и непрекъснато привеждане в съответствие с ОВППС, включително с ограничителните мерки на Съюза;
- к) механизмите за ефективен мониторинг, докладване и оценка на програмата за реформи от бенефициера, включително предложените измерими качествени и количествени етапи и съответните показатели, изброени в параграф 2;
- л) обяснение на системата на бенефициера за ефективно предотвратяване, разкриване и коригиране на нередности, измами, корупция, включително корупция на високо равнище, и конфликти на интереси, както и за прилагане на правилата за контрол на държавните помощи, а така също и предложените мерки за справяне със съществуващите недостатъци през първите години на изпълнението на програмата за реформи;

- м) по отношение на подготовката на програми за реформи, а ако те вече са изготвени, по отношение на тяхното изпълнение — обобщение на процеса на консултации, проведени в съответствие с националната правна уредба, със съответните заинтересовани страни, включително с парламентите, местните и регионалните представителни служби и органи, социалните партньори и организациите на гражданското общество на бенефициерите, и описание на начина, по който приносът на тези заинтересовани страни е отразен в програмите за реформи;
- н) план за комуникация и видимост на програмите за реформи за местната аудитория на бенефициерите;
- о) друга информация, която е от значение.

2. Програмите за реформи са ориентирани към постигането на резултати и включват показатели за оценка на напредъка в постигането на изброените в член 3 общи и специфични цели. Тези показатели се основават, когато е подходящо и уместно, на международно договорени показатели и на вече налични показатели, свързани с политиките на бенефициерите. Показателите също така се съгласуват, доколкото е възможно, с ключовите корпоративни показатели, включени в рамката за резултатите на ИПП III, в рамката за измерване на резултатите на ЕФУР+ и в ИРЗБ.

Член 14

Оценка от Комисията на програмите за реформи

1. Комисията оценява без неоснователно забавяне уместността, изчерпателността и целесъобразността на програмата за реформи на всеки бенефициер или, когато е приложимо, на всяко изменение на тази програма. При извършването на тази оценка Комисията действа в тясно сътрудничество със съответния бенефициер и може да прави забележки, да изисква допълнителна информация или да поиска от бенефициера да преразгледа и да измени своята програма за реформи.
2. По отношение на целта, посочена в член 13, параграф 1, буква й) от настоящия регламент, Комисията, в съответствие с Решение № 2010/427/ЕС, надлежно взема предвид ролята и приноса на ЕСВД.
3. При оценката на програмите за реформи Комисията взема предвид съответната налична аналитична информация за бенефициера, включително неговото макроикономическо положение и устойчивост на обслужването на дълга, предоставените от бенефициера обосновка и елементи, посочени в член 13, както и всяка друга подходяща информация, като например информацията, посочена в член 11.
4. При оценката си Комисията взема предвид по-специално следните критерии:
 - а) дали програмата за реформи представлява уместен, всеобхватен, съгласуван и адекватно балансиран отговор на целите, изброени в член 3 и елементите, изброени в член 13;

- б) дали програмата за реформи и нейните мерки са съгласувани с принципите, стратегиите, плановете и програмите, посочени в членове 4 и 11;
- в) дали може да се очаква, че програмата за реформи ще ускори напредъка към преодоляване на социално-икономическите различия между бенефициера и Съюза и по този начин ще подобри тяхното икономическо, социално и екологично развитие и ще подпомогне сближаването със стандартите на Съюза, ще намали неравенствата и ще засили социалното сближаване;
- г) дали може да се очаква, че програмата за реформи ще укрепи допълнително основите на процеса на разширяване, както е посочено в член 3, параграф 2, буква а).
- д) дали може да се очаква, че програмата за реформи ще ускори прехода на бенефициерите към устойчиви, неутрални и издръжливи спрямо изменението на климата и приобщаващи икономики чрез подобряване на регионалната свързаност, постигане на напредък в двойния екологичен и цифров преход, включително в областта на биологичното разнообразие, чрез намаляване на стратегическите зависимости и стимулиране на научните изследвания и иновациите, образованието, обучението, заетостта и уменията и по-широкия пазар на труда, като се обръща специално внимание на младите хора;
- е) дали мерките, включени в програмата за реформи, са съвместими с принципа за ненанасяне на значителни вреди и принципа да не се пренебрегва никой;
- ж) дали програмата за реформи обхваща по подходящ начин потенциалните рискове за спазването на предварителните условия и условията за плащане;

- з) дали условията за плащане, предложени от бенефициера, са подходящи, амбициозни и съгласувани с рамката на политиката на разширяване, както и дали са достатъчно съдържателни и ясни, за да позволят съответното отпускане на средства при изпълнението им, и дали предложените показатели за отчитане са подходящи и достатъчни за извършване на мониторинг и докладване за постигнатия напредък по отношение на общите цели;
- и) дали се очаква предложените от бенефициера механизми да осигурят ефективно предотвратяване, разкриване и коригиране на нередности, измами, корупция и конфликти на интереси, организирана престъпност и изпиране на пари, както и ефективно разследване и наказателно преследване на престъпленията, засягащи средствата по линия на Инструмента, и да гарантират, че няма двойно финансиране от Инструмента и от други програми на Съюза, по-специално подкрепата, предоставяна съгласно Регламент (ЕС) 2021/1529, както и от други донори;
- й) дали програмата за реформи отразява ефективно приноса на съответните заинтересовани страни, включително на парламентите на бенефициерите, местните и регионалните представителни служби и органи, социалните партньори и организациите на гражданското общество.

5. За целите на оценката на програмите за реформи, представени от бенефициерите, Комисията може да бъде подпомагана от независими експерти.

Член 15

Решение за изпълнение на Комисията

1. При положителна оценка в съответствие с член 14 Комисията одобрява посредством решение за изпълнение програмата за реформи, представена от бенефициера, или, когато е приложимо, изменените програми, представени в съответствие с член 16. Това решение за изпълнение се приема в съответствие с процедурата по разглеждане, посочена в член 31.
2. В решението за изпълнение на Комисията се определят реформите, които трябва да бъдат извършени от съответния бенефициер, инвестиционните области, които трябва да бъдат подкрепени, и условията за плащане, произтичащи от програмата за реформи, включително индикативния график.
3. В решението за изпълнение на Комисията се определят също така:
 - а) индикативният размер на общите средства, налични за бенефициера, и траншовете, които е планирано да бъдат отпуснати, включително предварителното финансиране, структурирано в съответствие с член 13, след като бенефициерът изпълни задоволително съответните условия за плащане под формата на качествени и количествени етапи, определени във връзка с изпълнението на програмата за реформи;
 - б) разпределението по траншове финансиране между подкрепата под формата на заем и неподлежащата на връщане подкрепа;
 - в) срокът, в който трябва да бъдат изпълнени условията за окончателно плащане за реформите;

- г) механизмите и графикът за мониторинг, докладване и изпълнение на програмата за реформи, включително, когато е целесъобразно, чрез демократичен контрол, както е посочено в член 4, параграф 8, както и когато е приложимо, необходимите мерки за спазване на член 25;
- д) посочените в член 13, параграф 2 показатели за оценка на напредъка към постигането на общите и специфичните цели, изброени в член 3.

Член 16

Изменения на програмите за реформи

1. Когато програмата за реформи, включително съответните условия за плащане, вече не е изпълнима от бенефициера, частично или изцяло, поради обективни обстоятелства, бенефициерът може да предложи изменена програма за реформи. В този случай бенефициерът може да отправи обосновано искане до Комисията за изменение на решението за изпълнение, посочено в член 15, параграф 1.
2. Комисията може да изменя решението за изпълнение, по-специално за да отчете промяната в наличните суми в съответствие с принципите по член 21.
3. Когато счете, че изложените от бенефициера причини оправдават изменение на неговата програма за реформи, Комисията извършва оценка на изменената програма за реформи в съответствие с член 14 и може да измени решението за изпълнение, посочено в член 15, параграф 1, без неоснователно забавяне.

4. В измененията Комисията може да приеме срокове за условията за плащане, продължаващи до 2028 г. Това не се отразява на крайния срок, определен в член 21, параграф 9.

Член 17

Договор за заем, операции по получаване и отпускане на заеми

1. За да се финансира подкрепата по линия на Инструмента под формата на заеми, Комисията се оправомощава да заема, от името на Съюза, необходимите средства на капиталовите пазари или от финансови институции в съответствие с член 220а от Финансовия регламент.
2. Чрез дерогация от член 220, параграф 4 от Финансовия регламент плащанията на заемите може да се извършват чрез ИРЗБ от името на бенефициера. Събраните вземания се прехвърлят на бенефициера.
3. Комисията сключва споразумение за заем с бенефициера. В споразумението за заем се определят максималният размер на заема, периодът на наличност и подробните условия за подкрепата по Инструмента под формата на заеми. Максималният срок на заемите е 40 години от датата на подписване на споразумението за заем.

В допълнение към и чрез дерогация от член 220, параграф 5 от Финансовия регламент в споразумението за заем се посочват размерът на предварителното финансиране и правилата за уравниване на предварителното финансиране.

По отношение на изпълняваните чрез ИРЗБ суми по заеми в споразумението за заем се предвижда също:

- а) че бенефициерът неотменимо и безусловно упълномощава Комисията да извършва плащания към субекта, изпълняващ фонда, при поискване от този субект и че чрез извършването на плащането към въпросния субект тя се освобождава от задълженията си за плащане към бенефициера;
- б) задължението на бенефициера да поеме разходите за изпълнение и всички такси, дължими във връзка с изпълнението на фонда, в съответствие с условията, договорени между Комисията и субекта, изпълняващ фонда.

4. При поискване споразумението за заем се предоставя на Европейския парламент и на Съвета.

Член 18

Провизиране

1. В съответствие с член 211, параграф 1 от Финансовия регламент за заемите по настоящия регламент се създават провизии в размер на 9% при предоставяне на всички средства, попадащи в обхвата на член 6, параграф 3 от настоящия регламент. Провизиите се създават от пакета, посочен в член 6, параграф 2, буква а) от настоящия регламент.

Бюджетните задължения за провизиите се поемат до 31 декември 2027 г. Чрез дерогация от последното изречение от член 211, параграф 2 от Финансовия регламент провизиите се плащат постепенно и се формират изцяло най-късно при пълното плащане на заемите.

2. Провизиите се превеждат в общия фонд „Провизии“ чрез специален бюджетен ред и могат да се използват като част от провизиите, подкрепящи подобни рискове. Процентът на провизиране се преразглежда най-малко на всеки три години, считано от ... [датата на влизане в сила на настоящия регламент].
3. Комисията е оправомощена да приеме делегиран акт в съответствие с член 30 за изменение на процента на провизиране, като същевременно прилага критериите, изброени в член 211, параграф 2 от Финансовия регламент.

Член 19

Изпълнение на инвестиционни проекти и програми по линия на инвестиционната рамка за Западните Балкани

1. За да се използва ефектът на лоста от финансовата подкрепа на Съюза за привличане на допълнителни инвестиции, инфраструктурните инвестиции в подкрепа на програмите за реформи се осъществяват чрез ИРЗБ.
2. В решението за изпълнение на Комисията, посочено в член 15, се определя размерът на средствата, които ще бъдат предоставени за използване по линия на ИРЗБ.
3. След приемането на решението, посочено в член 21, параграф 3 от настоящия регламент, Комисията представя съответните предложения за инвестиционни проекти или програми за становище на Оперативния съвет на ИРЗБ, посочен в член 35, параграф 8 от Регламент (ЕС) 2021/947.
4. Най-малко 37% от подлежащата на връщане финансова подкрепа, предоставяна чрез ИРЗБ, е съобразена с целите в областта на климата.

5. Финансирането по линия на Инструмента, предоставяно от финансовия пакет, посочен в член 6, параграф 2, буква а), след приспадане на сумата на провизиите, се изпълнява чрез непряко управление, като се взема предвид набор от инвестиции, и се осигурява постепенно чрез вноски, плащани в съвместния фонд, създаден по линия на ИРЗБ за получаване на вноски от донори.
6. Това финансиране не се предоставя за инвестиции, които ще бъдат подпомагани от съвместния фонд, докато не бъде прието решението, посочено в член 21, параграф 3.
7. Финансирането по линия на Инструмента, осигурено от заемите, посочени в член 6, параграф 5 от настоящия регламент, се предоставя чрез ИРЗБ съгласно споразумението за заем между Комисията и бенефициерите в съответствие с член 17, параграф 2 от настоящия регламент. Общо за всички споразумения за заем управителите на съвместния фонд, посочен в член 12, параграф 2 от настоящия регламент, отправят до Комисията максимум дванадесет искания за плащане годишно. Инвестиционните проекти и програми може да получават подкрепа от два източника на финансиране, както е посочено в член 6, параграфи 2 и 3 от настоящия регламент, както и от други програми и инструменти на Съюза, при условие че тази подкрепа от различни източници, програми и инструменти е в съответствие с принципа на допълняемост и не покрива едни и същи разходи. За всеки инвестиционен проект или програма Комисията предоставя на Оперативния съвет на ИРЗБ оценка, включително относно полезните взаимодействия и взаимното допълване с други програми на Съюза, по-специално с подкрепата по линия на Регламент (ЕС) 2021/1529, с цел избягване на дублирането на помощта и двойното финансиране.

Член 20

Предварително финансиране

1. След като програмата за реформи бъде представена на Комисията, бенефициерът може да поиска отпускане на предварително финансиране в размер до 7% от общата сума, предвидена по Инструмента съгласно член 6, параграф 4.
2. Комисията може да отпусне исканото предварително финансиране, след като приеме решението си за изпълнение, посочено в член 15, и след като влязат в сила споразумението относно Инструмента и споразумението за заем, посочено съответно в член 9 и член 17. Средствата се отпускат в съответствие с член 21, параграф 3, първо изречение и при спазване на предварителните условия, изброени в член 5.
3. Комисията взема решение относно графика за плащане на предварителното финансиране, което може да бъде платено на един или повече траншове.

Член 21

Оценка на изпълнението на условията за плащане, неотпускане, намаляване и преразпределяне на средства, правила за плащанията

1. Два пъти годишно бенефициерът подава надлежно обосновано искане за отпускане на средства по отношение на изпълнените условия за плащане, свързани с количествените и качествените етапи, изброени в плановете за реформи.

2. Комисията извършва оценка без неоснователно забавяне дали бенефициерът е постигнал предварителните условия, изброени в член 5, и принципите за финансиране, изброени в член 12, параграф 3 и е изпълнил задоволително условията за плащане, изброени в посоченото в член 15 решение за изпълнение на Комисията. Задоволителното изпълнение на тези условия за плащане предполага, че мерките, свързани със същите реформи, за които съгласно предишни решения бенефициерът е постигнал задоволително изпълнение, не са били отменени от него. Комисията може да бъде подпомагана от експерти, включително от експерти от държавите членки.
3. Когато Комисията даде положителна оценка за задоволителното изпълнение на всички приложими условия, тя приема без неоснователно забавяне решение, с което се разрешава отпускането на средствата, съответстващи на тези условия. В това решение, в съответствие с член 6, параграф 5, се определя размерът на средствата, които ще бъдат предоставени като финансова помощ, насочена директно към хазните на бенефициерите, и размерът на средствата, които ще бъдат предоставени чрез ИРЗБ. По отношение на тези суми решението представлява посоченото в член 12 условие за размера на средствата, които ще бъдат предоставени като финансова помощ, насочена директно към хазните на бенефициерите, и посоченото в член 12 предварително потвърждение за размера на средствата, които ще бъдат предоставени чрез ИРЗБ.
4. Когато Комисията даде отрицателна оценка за изпълнението на някое от условията съгласно индикативния график, средствата, за които се отнасят тези условия, не се отпускат. Неотпуснатите суми се отпускат само когато бенефициерът надлежно обоснове, като част от последващото искане за отпускане на средства, че е предприел необходимите мерки, за да гарантира задоволителното изпълнение на съответните условия.

5. Ако Комисията заключи, че бенефициерът не е предприел необходимите мерки в рамките на 12 месеца от първоначалната отрицателна оценка, посочена в параграф 4, тя намалява размера на неподлежащата на връщане финансова подкрепа и на заема пропорционално на частта, съответстваща на съответните условия за плащане. През първата година от изпълнението се прилага срок от 24 месеца, считано от първоначалната отрицателна оценка, посочена в параграф 4. Бенефициерът може да представи своите забележки в рамките на два месеца от датата, на която са му съобщени заключенията на Комисията.
6. Сумите, съответстващи на условия за плащане, които не са изпълнени до 31 декември 2028 г., не се дължат на бенефициерите и се отменят или се анулират от наличната сума на подкрепата под формата на заем, според случая.
7. Комисията може да намали размера на неподлежащата на връщане финансова подкрепа, включително чрез прихващане в съответствие с член 102 от Финансовия регламент, или на заема при установени случаи или сериозни опасения, свързани с нередности, измами, корупция и конфликти на интереси, засягащи финансовите интереси на Съюза, които не са коригирани от бенефициера, или тежко нарушение на задължение, произтичащо от споразуменията относно Инструмента или от споразуменията за заем, включително въз основа на предоставена от OLAF информация или на доклади на Европейската сметна палата. Комисията уведомява Европейския парламент и Съвета преди да вземе решение за намаляване на такава подкрепа.

8. Комисията може да реши да преразпредели всяка сума, намалена съгласно параграф 6 или 7 от настоящия регламент, между други бенефициери по Инструмента, като измени решенията за изпълнение, посочени в член 15.
9. Що се отнася до частта от финансирането по линия на Инструмента, предоставяна като финансова помощ, насочена директно към хазните на бенефициерите, чрез дерогация от член 116, параграф 2 от Финансовия регламент срокът за плащане, посочен в член 116, параграф 1, буква а) от Финансовия регламент, започва да тече от датата на съобщаване на решението, с което се разрешава извършването на плащането към бенефициера съгласно параграф 3 от настоящия член.
10. Член 116, параграф 5 от Финансовия регламент не се прилага за плащанията, извършени като финансова помощ, насочена директно към хазните на бенефициерите, съгласно настоящия член и член 23 от настоящия регламент.
11. Плащанията на неподлежащата на връщане финансова подкрепа и на заеми съгласно настоящия член се извършват съответно според бюджетните кредити, както са определени в годишната бюджетна процедура, и в зависимост от наличното финансиране. Средствата се плащат на траншове. Всеки транш може да бъде платен наведнъж или на няколко части.
12. Сумата, предоставяна като финансова помощ, насочена директно към хазните на бенефициерите, се плаща след решението, посочено в параграф 3, в съответствие със споразумението за заем.

13. Плащането на каквато и да е сума от подкрепата под формата на заеми, независимо дали е насочена директно към хазните на бенефициерите, или предоставяна чрез ИРЗБ, зависи от подаването от бенефициера на искане за плащане във формата, определена в споразумението за заем.
14. Сумата, предоставяна чрез ИРЗБ, се плаща след решението, посочено в параграф 3, след искането за плащане, посочено в параграф 13, и след получаването на искане за плащане, подадено от управителите на съвместния фонд, създаден по линия на ИРЗБ за получаване на вноски от донори.

Член 22

Прозрачност по отношение на лицата и организацияите, които получават финансиране за изпълнението на програмите за реформи

1. Бенефициерите публикуват актуални данни за крайните получатели, получаващи суми на финансиране, надвишаващи равностойността на 50 000 EUR общо за четиригодишния период за изпълнението на реформите и инвестициите по Инструмента.
2. По отношение на крайните получатели, посочени в параграф 1, се публикува следната информация в машинночетим формат на уебстраница, по ред на общо получените средства, при надлежно спазване на изискванията за поверителност и сигурност и по-специално за защита на личните данни:
 - а) за юридически лица — пълното официално наименование на получателя, идентификационния номер по ДДС или данъчния идентификационен номер, ако има такъв, или друг собствен национален идентификационен код, установен със законодателството, приложимо към юридическото лице;

- б) за физически лица — собственото(-ите) и фамилното(-ите) име(на) на получателя;
 - в) сумата, получена от получателя, и реформите и инвестициите по програмите за реформи, за чието изпълнение се допринася с тази сума.
3. Информацията, посочена в параграф 2, не се публикува, когато разкриването ѝ създава риск да бъдат застрашени правата и свободите на съответните крайни получатели или да се нанесе сериозна вреда на техните търговски интереси. Тази информация се предоставя на Комисията.
4. Бенефициерите предават по електронен път на Комисията поне веднъж годишно данните за крайните получатели, посочени в параграф 1 от настоящия член, в машинночетим формат, който ще бъде определен в споразумението относно Инструмента, както се посочва в член 9, параграф 5, буква к).

Глава IV

Защита на финансовите интереси на Съюза

Член 23

Защита на финансовите интереси на Съюза

1. При изпълнението на Инструмента Комисията и бенефициерите предприемат всички подходящи мерки за защита на финансовите интереси на Съюза, като вземат предвид принципа на пропорционалност и специфичните условия, при които ще функционира Инструментът, предварителните условия, изброени в член 5, параграф 1, и условията, изброени в конкретните споразумения относно Инструмента, по-специално по отношение на предотвратяването, разкриването и коригирането на случаите на измама, корупция, конфликти на интереси и нередности, както и разследването и наказателното преследване на престъпления, засягащи средствата, предоставени по линия на Инструмента. Всеки бенефициер се ангажира да постигне напредък по отношение на въвеждането на ефективни и ефикасни системи за управление и контрол и осигурява възможността за събиране на неправилно платени или неправилно използвани суми.
2. В споразумението относно Инструмента се предвиждат следните задължения на бенефициера:
 - а) да проверява редовно дали предоставеното финансиране се използва в съответствие с приложимите правила, по-специално по отношение на предотвратяването, разкриването и коригирането на случаите на измама, корупция, конфликти на интереси и нередности;
 - б) да защитава лицата, сигнализиращи за нередности;

- в) да предприема подходящи мерки за предотвратяване, разкриване и коригиране на случаите на измама, корупция, конфликти на интереси и нередности, както и за разследване и наказателно преследване на престъпления, засягащи финансовите интереси на Съюза, да разкрива и да не допуска двойно финансиране и да предприема правни действия за събиране на присвоените средства, включително във връзка с всякакви мерки за осъществяването на реформи и инвестиционни проекти или програми съгласно програмите за реформи, и когато е приложимо да предприема подходящи мерки за незабавно разглеждане на исканията за правна взаимопомощ и исканията за екстрадиране от страна на Европейската прокуратура и компетентните органи на държавите членки във връзка с престъпления, засягащи средствата по линия на Инструмента;
- г) за целите на параграф 1 от настоящия член, и по-специално за проверките на използването на средства във връзка с осъществяването на реформи в рамките на програмите за реформи — да осигури събирането, в съответствие с принципите на Съюза за защита на данните и с приложимите правила за защита на данните, на подходящи данни за лицата и субектите, които получават финансиране за изпълнението на мерките от програмата за реформи по глава III, включително информация за действителните собственици, и да осигури достъпа до тези данни;
- д) да упълномощи изрично Комисията, OLAF, Сметната палата и когато е приложимо, Европейската прокуратура да упражняват правата си, предвидени в член 129 от Финансовия регламент.

3. В споразумението относно Инструмента се предвижда също така правото на Комисията да намалява пропорционално подкрепата по линия на Инструмента и да събира сумите, изразходвани за постигането на целите на Инструмента, или да иска предсрочно погасяване на заема в случаи на нередности, измама, корупция и конфликти на интереси, засягащи финансовите интереси на Съюза, които не са коригирани от бенефициера, или при тежко нарушение на задължение, произтичащо от това споразумение. При вземането на решение относно размера на възстановяването и намаляването или относно сумата, която трябва да бъде предсрочно погасена, Комисията спазва принципа на пропорционалност и взема предвид тежестта на нередността, измамата, корупцията или конфликта на интереси, засягащи финансовите интереси на Съюза, или на неизпълнението на задължението. На бенефициера се дава възможност да изложи своите коментари, преди да бъде извършено намаляването или да бъде поискано предсрочното погасяване.
4. Лицата и субектите, изпълняващи средства по Инструмента, незабавно докладват на Комисията и на OLAF за всички предполагаеми случаи на измама, корупция, конфликт на интереси и нередности, засягащи финансовите интереси на Съюза.

Член 24

Роля на вътрешните системи и одитните органи на бенефициерите

1. Що се отнася до частта от финансирането по линия на Инструмента, предоставяна като финансова помощ, Комисията се опира на одитните органи, установени във всеки бенефициер, за целите на контрола на публичните разходи.. Когато е приложимо се включват координационните служби за борба с измамите на всеки бенефициер, създадени в рамките на ИПП III. По целесъобразност Комисията разчита и на допълнителен демократичен контрол, както е посочено в член 4, параграф 8.

През първите години от изпълнението на програмите за реформи се дава приоритет на реформите, свързани с преговорна глава 32, по-специално относно управлението на публичните финанси и вътрешния контрол, както и относно борбата с измамите, заедно с глави 23 и 24, особено що се отнася до правосъдието, корупцията и организираната престъпност, и глава 8, по-специално относно контрола на държавните помощи.

2. Бенефициерите докладват без забавяне на Комисията за нередностите, включително измамите, които са били предмет на първоначално заключение по административен или съдебен ред, и я информират за хода на административните и съдебните производства във връзка с такива нередности. Това докладване се извършва по електронен път чрез системата за управление на нередностите, създадена от Комисията.
3. Субектите, посочени в параграф 1, поддържат редовен диалог с Европейската сметна палата, OLAF и когато е целесъобразно, Европейската прокуратура.
4. Комисията може да извършва подробни прегледи на системите за изпълнение на бюджета на бенефициерите въз основа на оценка на риска и диалог с одитните органи, както и да отправя препоръки за подобряване на системите.
5. Комисията може да приема препоръки към бенефициера за всички случаи, когато според нея компетентните органи не са предприели необходимите мерки за предотвратяване, разкриване и коригиране на измами, корупция, конфликт на интереси и нередности, които са засегнали или съществува сериозен риск да засегнат доброто финансово управление на разходите, финансирани по Инструмента, и във всички случаи, когато установи слабости, засягащи концепцията и функционирането на системата за контрол, въведена от органите. Съответният бенефициер изпълнява тези препоръки или предоставя обосновка защо не ги е изпълнил.

Глава V

Мониторинг, докладване и оценка

Член 25

Мониторинг и докладване

1. Комисията извършва мониторинг върху изпълнението на Инструмента и оценка на постигането на целите, изброени в член 3. Мониторингът на изпълнението е целенасочен и пропорционален на дейностите, които се извършват в рамките на Инструмента. Очаква се показателите, посочени в член 13, параграф 2, да допринесат за извършвания от Комисията мониторинг на Инструмента.
2. В споразумението относно Инструмента, посочено в член 9, се определят правилата и редът за докладване от бенефициерите до Комисията за целите на параграф 1 от настоящия член.
3. Комисията представя на Европейския парламент и на Съвета годишен доклад относно напредъка към постигане на целите на настоящия регламент. В този годишен доклад се разглеждат също така полезните взаимодействия и взаимното допълване на Инструмента с други програми на Съюза, по-специално с подкрепата, предоставяна съгласно Регламент (ЕС) 2021/1529, с цел да се избегне дублирането на помощ и двойното финансиране. Годишният доклад се допълва от презентации на актуалното състояние на изпълнението на Инструмента два пъти годишно.
4. Комисията предоставя годишния доклад, посочен в параграф 3 от настоящия член, на комитета, посочен в член 31.

Член 26

Набор от показатели за Инструмента

1. Комисията създава набор от показатели за Инструмента („набор от показатели“), който показва напредъка по изпълнението на програмите за реформи на бенефициерите.
2. На Комисията се предоставя правомощието да приеме делегиран акт в съответствие с член 30 за допълване на настоящия регламент чрез определяне на подробните елементи на набора от показатели с оглед на показването на напредъка по изпълнението на Инструмента, както е посочено в параграф 1 от настоящия член.
3. Наборът от показатели започва да функционира от 1 януари 2025 г. и се актуализира от Комисията два пъти годишно. Наборът от показатели се оповестява публично онлайн.

Член 27

Оценка на Инструмента

1. След 31 декември 2027 г., но най-късно до 31 декември 2031 г., Комисията извършва независима последваща оценка на Регламента. В тази последваща оценка се оценява приносът на Съюза за постигането на целите на настоящия регламент.
2. Последващата оценка се основава на принципите от добрата практика на Комитета за подпомагане на развитието към ОИСР, като се цели да се установи дали са постигнати целите и да се формулират препоръки за подобряване на бъдещите действия.

3. Комисията съобщава констатациите и заключенията от последващата оценка, както и своите забележки и последващи действия на Европейския парламент, Съвета и държавите членки. Тази последващата оценка може да бъде обсъждана по искане на Европейския парламент, на Съвета или на държавите членки. Резултатите се вземат предвид при подготвянето на бъдещите програми и действия и при разпределението на ресурсите. Тази последваща оценка и последващите действия се оповестяват публично.
4. Комисията приобщава в подходяща степен всички заинтересовани страни, включително бенефициери, социални партньори, организации на гражданското общество, регионални и местни органи, в процеса на оценяване на финансирането от Съюза, предоставено по линия на настоящия регламент, и може, ако е подходящо, да се стреми да извършва съвместни оценки с държавите членки и други партньори с активното участие на бенефициерите.

Член 28

Докладване от страна на бенефициерите в контекста на икономическия и финансов диалог

Бенефициерът докладва веднъж годишно в контекста на икономическия и финансов диалог за постигнатия напредък в изпълнението на свързаната с реформите част от своята програма за реформи.

Член 29

Диалог по Инструмента за реформи и растеж за Западните Балкани

1. Най-малко два пъти годишно Комисията провежда диалог с компетентните комисии на Европейския парламент, според случая. Преди всеки диалог Комисията предоставя на Европейския парламент информация в писмена форма относно:
 - а) състоянието на напредъка по прилагането на Инструмента;
 - б) оценката на програмите за реформи;
 - в) основните констатации в доклада, посочен в член 25, параграф 3;
 - г) процедурите за плащане, удържане и намаляване, когато са приложими, включително всички представени наблюдения, за да се гарантира задоволително изпълнение на условията; както и
 - д) всички останали елементи, имащи отношение към изпълнението на Инструмента.
2. Диалогът, посочен в параграф 1, може да съвпадне с геополитическия диалог на високо равнище относно ИПП III, за да се даде възможност за адекватно разглеждане на полезните взаимодействия и взаимното допълване.
3. Комисията взема предвид всички елементи, произтичащи от становищата, изразени чрез диалога по Инструмента за реформи и растеж за Западните Балкани, включително резолюциите на Европейския парламент, когато е целесъобразно.

Глава VI

Заключителни разпоредби

Член 30

Упражняване на делегирането

1. Правомощието да приема делегираните актове, посочено в членове 18 и 26, се предоставя на Комисията при спазване на предвидените в настоящия член условия.
2. Правомощието да приема делегирани актове, посочено в членове 18 и член 26, се предоставя на Комисията за срок от пет години, считано от датата на влизане в сила на настоящия регламент. Комисията изготвя доклад относно делегирането на правомощия не по-късно от девет месеца преди изтичането на петгодишния срок. Делегирането на правомощия се продължава мълчаливо за срокове с еднаква продължителност, освен ако Европейският парламент или Съветът не възразят срещу подобно продължаване не по-късно от три месеца преди изтичането на всеки срок.
3. Делегирането на правомощия, посочено в членове 18 и 26, може да бъде оттеглено по всяко време от Европейския парламент или от Съвета. С решението за оттегляне се прекратява посоченото в него делегиране на правомощия. Оттеглянето поражда действие в деня след публикуването на решението в *Официален вестник на Европейския съюз* или на по-късна дата, посочена в решението. То не засяга действителността на делегираните актове, които вече са в сила.

4. Преди приемането на делегиран акт Комисията се консултира с експерти, определени от всяка държава членка в съответствие с принципите, залегнали в Междунституционалното споразумение от 13 април 2016 г. за по-добро законотворчество.
5. Веднага след като приеме делегиран акт, Комисията нотифицира акта едновременно на Европейския парламент и на Съвета.
6. Делегиран акт, приет съгласно членове 18 и 26, влиза в сила единствено ако нито Европейският парламент, нито Съветът не са представили възражения в срок от един месец след нотифицирането на същия акт на Европейския парламент и Съвета или ако преди изтичането на този срок и Европейският парламент и Съветът са уведомили Комисията, че няма да представят възражения. Посоченият срок може да се удължи с един месец по инициатива на Европейския парламент или на Съвета.

Член 31

Процедура на комитет

1. Комисията се подпомага от комитета, създаден с Регламент (ЕС) 2021/1529. Този комитет е комитет по смисъла на Регламент (ЕС) № 182/2011.
2. При позоваване на настоящия параграф се прилага член 5 от Регламент (ЕС) № 182/2011.

3. При актовете за изпълнение, посочени в член 15, параграф 1 и член 16, параграф 2, когато комитетът не даде становище, Комисията не приема проекта на акт за изпълнение и се прилага член 5, параграф 4, трета алинея от Регламент (ЕС) № 182/2011.

Член 32

Информация, комуникация и публичност

1. Комисията извършва комуникационни дейности, за да осигури видимостта на финансирането от Съюза за финансовата подкрепа, предвидена в програмите за реформи, включително чрез съвместни комуникационни дейности с бенефициерите. Комисията гарантира, че подкрепата по линия на Инструмента се съобщава и посочва чрез декларация за финансирането. Действията, финансирани по Инструмента, се осъществяват в съответствие с изискванията за комуникация и видимост при финансираните от ЕС външни дейности и други съответни насоки.
2. Получателите на финансиране от Съюза активно посочват неговия произход и осигуряват видимостта на това финансиране, включително, ако е приложимо, чрез поставяне на емблемата на Съюза и на подходяща декларация за финансирането, гласяща „финансирано от Европейския съюз“, по-специално когато популяризират действията и резултатите от тях, като предоставят съгласувана, ефективна и пропорционална целева информация на различни видове аудитория, включително медиите и обществеността.
3. Информацията, комуникацията и публичността се осигуряват в достъпен формат.

Член 33

Влизане в сила

Настоящият регламент влиза в сила в деня след деня на публикуването му в *Официален вестник на Европейския съюз*.

Настоящият регламент е задължителен в своята цялост и се прилага пряко във всички държави членки.

Съставено в ...,

За Европейския парламент
Председател

За Съвета
Председател

ПРИЛОЖЕНИЕ

Методика за разпределяне на общите средства по бенефициери

Разпределението на средствата за всеки бенефициер се изчислява в съответствие със следните етапи въз основа на данните за референтната година:

Етап 1: определяне на коефициент на разпределение на база на населението, който се основава на съотношението между населението на бенефициера и общия брой на населението в региона на Западните Балкани;

Етап 2: определяне на коефициент на разпределение на база на БВП, който се основава на съотношението между средния БВП на глава от населението за региона на Западните Балкани и БВП на глава от населението за съответния бенефициер, разделено на сумата от шестте съотношения;

Етап 3: съчетаване на процентните тегла на всеки бенефициер за населението от етап 1 и БВП на глава от населението от етап 2 с тегловен коефициент 60% население и 40% БВП на глава от населението.